

UVVIJEK ZA
HOMEROM
KRASZNAHORKAI
UVVIJEK ZA
HOMEROM
UVVIJEK ZA
HOMEROM
UVVIJEK ZA
HOMEROM
NEUMANN
UVVIJEK ZA
HOMEROM

NASLOV IZVORNIKA

László Krasznahorkai

Mindig HoméRosznak

6

LÁSZLÓ KRASZNAHORKAI

Text : © 2017 by László Krasznahorkai

Drawings : © 2017 by Max Neumann

PREVELA S MAĐARSKOG

Viktorija Šantić

Kulturtreger

ISBN 978-953-55518-6-7

Multimedijalni institut

ISBN 978-953-7372-36-1

CIP zapis je dostupan
u računalnome katalogu
Nacionalne i sveučilišne
knjižnice u Zagrebu
pod brojem XXXXXX.

— prvo izdanje

Zagreb, siječanj 2019.

UVIJEK ZA HOMEROM

Malo sreće i ništa više

Odisejeva špilja

Sa crtežima Maxa Neumanna
i bubnjarskim solom Elija Keszlera

Prevela Viktorija Šantić

Na tragu su mu ubojice, ne labudovi, to je sigurno, i nije imao pojma zašto je rekao baš labudovi, a ne ovce, ili golubovi, ili ni manje ni više nego roj vretenaca, ali nije ga bilo ni briga, rečenica mu je tako došla, pa je tako to poslije u sebi i ponavljao, ubojice i labudove, što je povremeno i trebao ponavljati, s obzirom na to da se pokazao sklonim, rijetko, ali katkad ipak, tomu da dopusti da mu popusti pozornost, tek na trenutak-dva, ali na tih trenutak-dva ta pozornost zaista kao da se bila isključila, pogotovo onda kada bi pronašao mjesto za odmor na klupi u nekoj autobusnoj čekaonici ili se stopio s grupom turista kod fontane, ubojice, rekao bi, ne labudovi, te bi se prenuo, osvijestio bi se, vid bi mu ponovo postao oštar, sluh ponovo onaj stari, odnosno nasmrt točno bi znao jesu li mu se približili, jer ne može se reći da ih je vidio ili čuo, nikad ih nije vidio, i nikada još nije čuo nikoga od njih, međutim, taj vid i sluh ipak su bili potrebni, štoviše, možda čak i njuh, da osjeti ako mu se još više približe, na kraju krajeva, progone ga, drugim riječima, rade mu o glavi, to je morao imati na umu, što je značilo da je to uvijek morao imati na umu, da se nikada nije mogao prepustiti onoj kratkotrajnoj nadi da se dakle možda ovdje – negdje, nekad – može isključiti jer akutna opasnost trenutno nije prisutna, akutna je opasnost uvijek prisutna, podsjetio se, možda čekaju upravo na ta isključena stanja

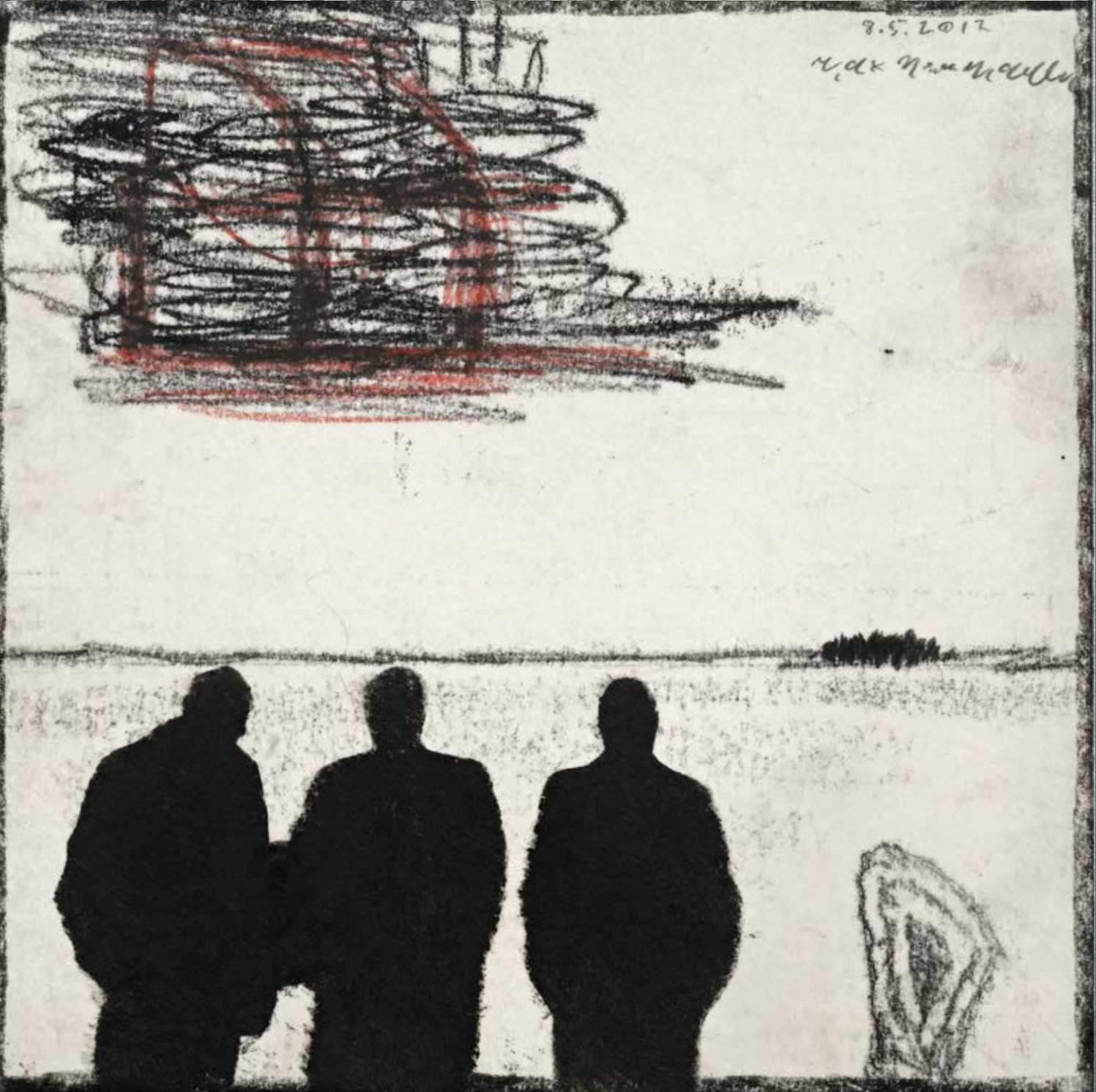
njegove pozornosti, možda im je taktika, tehnika gonjenja, posebna metoda potjere sasvim drukčija no što to čovjek zamišlja, ovi možda igraju samo na trenutke slabosti, mogao bi čak reći, isključivo na njegove trenutke slabosti, drugo možda čak i ne žele, nego uloviti te trenutke slabosti i tu je onda, naravno, kraj: naravno da to žele, ta njega žele, suvišno je tu izvoditi trikove riječima, i ne samo suvišno nego je upravo neprihvatljivo da on sada tu te riječi izvrće, i to u smjeru kukavičke misli kako takvi trikovi imaju smisla, premda zna da ga žele ubiti, na to se sve svodi, sve je to naravno igra strpljenja, smrtonosni lov pokrenut iz nadmoći, koji ovi možda doista i zovu igrom strpljenja, u čemu bi nečega čak i bilo, jer ne može se poreći da im strpljenja ne nedostaje, ustrajni su i izdržljivi, i ni na jedan se jedini tren nisu učinili razdraženima što ga dosad još nisu ulovili, tu vrstu

razdraženosti kod njih nikada nije doživio, što je ukazivalo na to da, dobro, dosad su se samo poigravali, ali sad je dosta, sad će ga ipak uhvatiti, i objesiti, i rasporeti, i izvaditi crijeva, odsjeći glavu, izrezati srce, bilo što, samo neka se već jednom završi, ne, takvo što nikada nije osjetio, osjetio je upravo suprotno, to da ne popuštaju, kao da im nije povjereno da privedu stvar kraju i da je obave brzo, nego da nikada ne prekinu potjeru, i da se ne koncentriraju na rezultat, na dan kad će im biti u rukama i kad će ga moći smaknuti, nego na to da ga ne promaše, da ga ne izgube iz vida, da mu stalno, poput sjene, budu za petama, kako bi taj, on, uvijek bio svjestan kakav mu je život, odnosno da mu se život ne svodi na drugo nego na to da je progonjen, kada mu na kraju taj život, njegov život, oduzmu – ako ga sustignu.

9.5.2017

Handwritten signature or text

Posve je očito da je ispravno odabrana brzina pogreška, pogreška koju on nikada, ni jedan jedini put ne smije učiniti, ispravna bi brzina naime njegovo kretanje učinila predvidivim, odnosno bilo bi to kao da širokom gestom – samoinicijativno – prostre pred njih crveni tepih, da neka samo dođu, evo ovamo, ovamo, molim, ovamo, no, ako ovamo dođu i po tom ga tepihu nastave goniti, to će ih odvesti ravno k njemu, ne, nešto takvo naravno nikad nije dolazilo u obzir, zato je otpočetak uvijek pogrešno odabirao brzinu, pogrešno, nepredvidivo, ili bi išao prebrzo, ili presporo, ili bi – to mu je, ako smije tako reći, bio omiljeni način – bez ikakva reda izmjenjivao brzo sa sporim, sve dok ga takvo zbrkano kretanje ne bi učinilo uočljivim, jer to je bila granica, da ne smije biti uočljiv, to bi naime za takav gorki užitak bio znak za zaustavljanje, jer za njega ne postoji, nema ispravno odabrane brzine, niti ispravno odabranog načina, ni u kojem području bijega ne smije odlučivati ispravno, mora odlučivati potpuno neispravno, i to uvijek, neprestano, zbunjujući na taj način progonitelje, i tako u svemu mora izbjegavati ispravne postupke, nikakva pravilna, umna, promišljena strategija, samo zbrkanost, kaotično gibanje, nasumične odluke, iznenadnost, neočekivanost, proturječje logičnom, neplanirana rješenja, toga se treba držati, kao što je to i počeo činiti čim je nakon dugog, užasno dugog puta ponovo stigao do obale, do centra Pule gdje se, poput olupine na valovima, s gomilom koja je navirala iz broda iskrcao na obalu da u lučkom pristaništu na golemoj željeznoj ploči pogleda

ime grada, naime, činio je to desetljećima, ili barem godinama, nije brojao jesu li prošle godine ili desetljeća, svejedno je što bi pokazao uvriježeni kalendar, samo mjesece ili samo tjedne, imao je osjećaj da je godinama, a ponekad doista čak i desetljećima na putu, jer bilo je zaista svejedno je li od početka proteklo tek nekoliko mjeseci ili tek nekoliko tjedana, uostalom, mogao je misliti kako su mu tek maločas izrekli presudu s čijim je sadržajem bio i više nego načistu, za njega naime nije bilo upitno da za tu presudu postoji razlog, nejasno je ostalo samo koji je on.

Dugo je smatrao da mora poznavati one koji ga slijede, jer kako bi ih inače prepoznao kad bi se osvrnuo i uhvatio im pogled, pokušavao im je sastaviti lica po boji očiju, po visini čela, po ovakvim ili onakvim vlasima i frizurama, po oblicima nosova, po izgledu usta, usana, po odnosima brada, obrva i ličnih kostiju prema licu u cjelini, i tako dalje, ali kad god bi dovršio koje od tih lica, pred sobom bi vidio tek neko neupotrebljivo svakidašnje, beskarakterno, bezizražajno lice, tek nekakav neutralan prosjek licā, dakle lice koje ništa ne govori, koje može pripadati bilo komu, a to ga je pak vodilo na jako sklizak teren, jer u tom je slučaju mogao pomisliti da se nije samo nekolicina njih u gomili, već da se gomila kao takva, u cijelosti, pretvorila u njegova progonitelja, što pak ne bi bila istina, naime u takozvanoj, iz najrazličitijih razloga okupljenoj, uličnoj gomili s kojom se upravo bio stopio, u kojoj se upravo bio skrio, činilo se kako nikog živog ne zanima nalazi li se on ondje ili ne, je li on sada dio gomile ili nije, gomilu ništa nije zanimalo, gomila nije imala svoje ja, volju, cilj ili smjer, nije čak bila svjesna ni toga da je gomila, stoga se prema licima trebao drugačije odnositi, prije svega je morao odustati od toga da lica progonitelja sastavlja od očiju, čela, kose, nosova, usta ili ušiju, umjesto toga trebao se usredotočiti na pogled, u slučaju da koji uhvati kad okrene glavu, na pogled, na čitavu povijest tog pogleda u jednom jedinom trenutku, za čiju je identifikaciju morao u sebi razviti sposobnost koju nikada dotad nije posjedovao, naime on je zaista morao opažati čitavu povijest tih letimičnih

pogleda vlastitim letimičnim pogledom, a za to nije bio dovoljan vid, ili barem ne u uobičajenom smislu, on je dakle pretražujući pogledom tamo-amo u munjevitom ogledavanju morao odrediti pripada li ovaj ili onaj pogled s tom cjelokupnom, potpunom poviješću njegovim progoniteljima, a nije mogao reći ni da mu je tu sposobnost bilo teško razviti, nije mu bilo teško, za to je bilo dovoljno što se bojao, što je živio u strahu otkako je primijetio da ga prate u stopu, da ga progone, i da je jedino sredstvo koje mu je preostalo za opstanak bijeg – i da u bijegu i ostane.

3 /
Odnos
prema
zaklonu

Nisu ga pripremili na to da će mu ikada biti potrebno znanje o kojemu mu danas ovisi život, učili su ga posve drugim stvarima, naime podučili su ga starogornjonjemačkom jeziku i staroperzijskom jeziku i latinskom jeziku i hebrejskom jeziku, zatim mandarinskom i japanskom iz razdoblja Heian, odnosno uputili su ga na upoznavanje sanskrta i palijskog i starosvahilskog i moldavskog čango-jezika, zatim se, bez upozorenja da mu to nikad neće trebati, morao udubiti u Euripida i Ksenofonta, Platona i Aristotela, Laozija i Konfucija i Budu, pa usporedo s tim u Tacita, Cicerona, Horacija i Vergilija, poslije su ga usmjerili na Rumija, Dantea, Shakespearea, Newtona, Einsteina i Tolstoja, zatim bi ga pošteno prekorili ako se ne bi dobro pripremio za zadatke iz algebre, geometrije, teorije skupova, topologije, diskretnog matematičkog i općenito analitičkog mišljenja, ali morao je studirati i opću povijest, psihologiju, povijest znanosti, lokalno i prekomorsko trgovačko knjigovodstvo, antropologiju, filozofiju i logiku, potom je morao polagati ispite iz povijesti prava, građanskog i kaznenog prava, te na kraju još i iz povijesti svjetske mode, štoviše čak i iz povijesti mađarskog jezika, međutim zaboravili su ga podučiti krojenju, šivanju, kopanju i zabijanju čavala, varenju, vezivanju i odrješivanju, spajanju i otapanju ovoga i onoga, onoga onim drugim, propustili su poduku iz orijentacije na terenu, tehnike preživljavanja, upotrebe oružja bez oružja, deaktivacije eksploziva, dešifriranja, poznavanja prislušnih aparata, zaštite od nuklearnog zračenja, sigurnosti *online* sustava, opće teorije krajolika, univerzalnog obeštećenja i uopće općenitog rješavanja problema, pa kad je izašlo na vidjelo kakva ga sudbina čeka, odnosno da će put teći od grada do grada, s kopna na more, s kiše na sušu, sa žege na led, iz dana u dan, iz sata u sat, iz minute u minutu i iz trena u tren, tada je sve morao usvojiti u vremenu kraćem od udara groma, i bila je to spoznaja do koje je moralo doći jednako iznenada kao i do spoznaje da ono što mu treba nije znanje, tek prigodna upućenost, prije bi se reklo refleks, kao kod prekidača za svjetlo, gdje je dovoljno ako se navikneš da ako pritisneš prekidač gore ili dolje, onda se svjetlo ili iznenada upali ili se smjesta ugasi, jer to se dogodilo, trenutni

nastanak refleksa u vremenu kraćem od udara groma, prilikom kojega je najvažnije bilo da shvati, u vremenu kraćem od udara groma, kako najvažniji element bijega nije potraga za zaklonom, jer za njega upravo zaklon predstavlja opasnost, jer osim što se podrazumijeva da će ga progonitelji najprije tražiti na takvim mjestima, u zaklonu se pojačava strah od toga kolika opasnost *vani* zapravo vreba, jednostavno se sam od sebe pojača, samog sebe pobudi, te strah jednostavno prevlada, dovodeći ga do nemogućeg, odnosno pogrešnog zaključka o tome što se doista *vani* nalazi, i zato je to samoubilačka strategija, i upravo ga to na kraju čini nezaštićenim u zaklonu, stoga je rješenje da se zaštita nikako ne traži u zaklonu, već u samoj opasnosti, *vani*, gdje doista postoji mogućnost – ako igdje postoji, onda je to ondje – za procjenu neposredne stvarnosti opasnosti i za doživljaj neposredne blizine opasnosti, i gdje neće zamišljati koliki bi u tom prostoru *mogao biti* intenzitet one opasnosti od koje je upravo zaštićen, nego gdje će vidjeti, točnije osjetiti, odnosno gdje će ispravno odrediti što mu točno može donijeti opasnost, gdje s nepogrešivom sigurnošću može ocijeniti odakle ga mogu zaskočiti, te kamo može odande smjesta pobjeći, jer samo je tako – naravno, u djeliću vremena – moguće razraditi tehničke detalje bijega, samo se tako može odabrati najpovoljniji trenutak i najbolje rješenje, međutim – jer ponoviti to u ovoj točki zaista nije suvišno – mora znati, kao što je uostalom i znao, da ono najpovoljnije ne postoji, kao što ne postoji ni ono najbolje, a ono što pogotovo ne postoji je rješenje, stoga on koji bježi mora egzistirati upravo u onom svijetu od kojega i zbog kojega bježi. Kukanje o tome kako suočavanje s opasnošću povećava strah, što ga pak lako može navesti da počinu pogrešku, nije pomoglo, tako da, nakon što je raščistio s tim da je po njegovu mišljenju činjenje pogreške – u tom smislu – važno sredstvo u dublje promišljenom i stoga uistinu učinkovitom skrivačkom bijegu, prilično je brzo morao priznati, i neprestano to ponavljati i ponavljati, kako opasnosti zapravo mora pogledati u oči, štoviše, on opasnost upravo mora tražiti, mora krenuti u lov na opasnost da bi znao, eno, ondje je, odande dolazi i iz tog će je smjera morati – sada – ukloniti, ili ukratko: mora živjeti, drugim riječima: mora znati da taj život ne vrijedi ni pišljiva boba jer ne nudi drugo osim, kad u jednoj točki bijega za to dođe vrijeme, neizbježnog pada: slom još i prije kraja, samoprijavu, samopredaju, nuđenje samoga sebe – ili u najboljem slučaju: sami kraj. U zaklonu bi vladali strahovanje i nesporazum, dok tu *vani*, govorio je samomu sebi i na brzinu se osvrnuo, o nečem takvom nema ni govora, ovdje, okrenuo je glavu, vlada stalna, trajna, neprekidna pripravnost.

Samo se po sebi razumije da način života kakav je njegov zahtijeva jaku koncentraciju, i to takvu koja nikad ne popušta, koja ne odustaje od toga da se usmjeri na predmet i ne pusti ga ni na jedan jedini trenutak, i da je između dva trenutka imao za to vremena, mogao je promisliti i shvatiti da život koncentriran na tako neobuzdan način, da pozornost u tolikoj mjeri fokusirana na jednu jedinu točku sadrži i tu opasnost, ili možda bolje rečeno izazov, da čovjek poludi od na tako neobuzdan način koncentrirane, na jednu točku fokusirane pozornosti, a budući da subjekt bijega, on, nikada ne može znati je li već prekoračio

onu granicu nakon koje se taj subjekt, on, smatra ludim, a njegovo postojanje ludilom, mogao bi čak doći i u nedoumicu je li sve to oko njega uopće stvarno, je li istina da je on već godinama, možda čak i desetljećima, ali zasigurno mjesecima, dapače tjednima, danima, satima, minutama, trenucima u bijegu, mogao bi se zapitati odvijali se to proganjanje u zbilji ili negdje drugdje, i je li on sam zaista, kako se kaže, jedan od nas, postoji li on u vidljivom obličju, te bježi li u tom obliku pred svojim ubojicama, ili je samo nekakva izmišljena fantazmagorija koju je na svijet donijelo neko posve drugačije, na primjer, neko ludilo poludjelo od udobnosti, da, zaista bi mogao to učiniti, da promisli o tome, jer ima u tome nečega malo vjerojatnog, u tome da je ovdje, i opet, kako se kaže, među nama, jedno biće koje u takvom obliku postojanja proživljava svoj život zaključano među desetljećima i trenucima sve dok ga ne pronađu, dok ga ne smaknu, dok mu ne probodu srce, dok ga s leđa ne zadave žicom, ili dok ga jednostavno, u najužem značenju riječi, ne izgaze bakandžama dok mu ne ispadnu crijeva, sve bi to mogla biti ozbiljna pitanja da ima za njih vremena između dvaju trenutaka, samo što nema, jer između dvaju trenutaka nema ničega, jer ta kontinuirana, neprekidna konstanta tog napetog, toga koncentriranog života, pri kojoj više uopće nema smisla govoriti o trenutku, a pogotovo ne o dva trenutka, i k tomu o takvima koji jedan za drugim *slijede*, je smiješna, tako da njegov odnos prema vlastitom ludilu u najvećoj mjeri karakterizira to da u najvećoj neodlučnosti mora znati da se, kao i on, i to ludilo valja tek u nekoj vrsti pripravnosti, točno onako kao on koji bi mogao biti njegov nositelj, koji bi ga u sebi mogao otjeloviti, ali to ne čini jer se njegovo ludilo još nije promolilo iz mraka, jednom riječju, rekao je u sebi, u najkraćim crtama, ludilo je pitanje koje stoji u mraku, na koje doduše postoji odgovor, samo što je to odgovor koji nijem daje gluhom.

Uvijek tražiti gomilu, onu brojnu, i to neprijetno, bez isticanja, kako da kaže, integrirati se, kao da je oduvijek bio ondje, to je činio, i to mora činiti i nadalje, što ne znači da se, čim na nekoj novoj postaji ugleda neko mnoštvo, slijepo u njega zaleti, ali ipak je uvijek na neki takav način morao postupati, i morat će i ubuduće, naime tako da u jednom trenutku još ne, ali u sljedećem da se već nekako nađe u tom mnoštvu, da se stopi s njim, da bude jedan od mnogih i da se kreće zajedno s ostalima, ali također i da neprestano bude svjestan da se nalazi u gomili koja je jednostavno gledano opasna, tako da i to onda smjesta mora osjetiti, kao u ključajućem izvoru, kakva je unutrašnja struktura te gomile, gdje je tkanje te strukture rjeđe, i uvijek se premjestiti u suprotnom smjeru ako se počne zgušnjavati, opaziti ako počne povlačiti unutra, osjetiti ako povuče dolje, ili ako povuče u bilo kojem smjeru, tada se premjestiti, tada se odande bez vidljivijeg napora izgubiti u nekom neutralnom dijelu, dakle, uvijek biti budan, i uvijek se ponašati na taj način, ako je na ulici, ili u nekoj luci, ili ako opazi horde turista zgrnute oko znamenitosti danog mjesta, ili ako je u vlaku, ili ako je na brodu, ili ako stoji u redu za jelo, ako čeka kod izvora, uvijek, uvijek, uvijek biti u gomili, i to tako da iz najmanjeg drhtaja strukture osjeti ako se unutar gomile mora malo pomaknuti, u vezi s time nema se što drugo reći, samo to, ali to uvijek ide na taj način, to znači egzistiranje u gomili.

Nije u poziciji da dijeli savjete, ne stigne, da se tako izrazi, ali da ima vremena, primjerice o spavanju tijekom bijega rekao bi, tijekom bijega nikad ne spavaj, ne bi znao reći kako da to izvedeš, ali ne spavaj, nikad, ni na tren oka ne sklapaj oči, jer tada si propao, i ne zato što te tada smjesta mogu napasti, jer mogu te napasti bilo kad, u zbilji to ne ovisi o tome kako ti stoje trepavice, nego jer ako to učiniš, time si potvrdio svoju slabost, svoju nesposobnost za bijeg – zašto se radije odmah ne predaš, za takvoga tko zaspi tijekom bijega nema nikakva smisla da uopće krene u bijeg, spavanje je za bjegunca kao još samo jedna kap viskija za alkoholičara, ono stanovito „još samo ovaj put i više nikad“, takav zaista neka i ne krene, neka pusti sve kvrugu, neka odustane, prije će proći kroz ono kroza što mora proći, pogledaj srnu, tu malu gaduru za koju je bolje ako ne znaš da nije istovjetna onom pitomom lanetu iz bajki, smiješno je to, jer na primjer ta srna, budući da svakoga mrzi, i sad može biti da je to baš zbog bajke, danas se to više ne može otkriti, rekao je, poanta je u tome da ta licemjerna životinja, gledaj, reći ću ti iskreno: ona grize, ali nije ona sad zbog toga ovdje spomenuta, nego

jer, pogledaj je, tu malu gaduru koja grize, ako je progone, ona se neće pretrgnuti od bijega, nego će nakon par skokova stati i radije leći i čekati da se izvuče, eto, to si ti, netko tko bi tijekom bijega bio u stanju odspavati, nije to za tebe, ostavi to takvima kao što sam ja, naime ja među ostalim ne spavam, ne znam kako, ali to ne radim, i ne samo što to ne činim nego to ne bih ni mogao, ja sam biće nesposobno za spavanje, rekao je, te si je to ponekad morao reći i onda kad bi mu organizam poželio da to učini, znao bi poželjati i ponekad i poželi, nikada to nije poricao, i ne poriče ni sada, ali snagom samoprijekora uvijek bi uspio izbjeći trenutke krize, kao što će ih izbjegavati i ubuduće, kad mu prvo bude klonula glava, a zatim se sklopile i trepavice, ne, neće zaspati, i neće to ni moći učiniti, zaista ne, i naravno da i snaga samoprijekora u tome igra ulogu, ali zapravo ga budnim drži pomisao na to kako bi ga samo požudno ubojice lišile života kad bi shvatile da se to može i tijekom sna.

Ali to nije sve.

Ne smije se naime ni jesti. Niti piti. Objasnit ću, rekao je samomu sebi, kao i uvijek tako i sada kao da se nekom obraća, ali nikad se nikomu nije obraćao, samo sebi, bio je u vječnom dijalogu sa samim sobom, dijalogu za koji nije ni slutio da će ga možda čak i nadživjeti, jer naravno, priznao je, naravno da on ponekad nešto prigrize, i naravno da ponekad i ispije koji gutljaj, ali to se ne može smatrati jedenjem niti pijenjem jer njegova se pozornost u tim slučajevima, ako je to moguće, još više napne, do te mjere da jedva može gutati, zbog toga su i jedenje i pijenje za njega muka, prvenstveno stoga što je tu pozornost – kojom pokušava detektirati ne približavaju li mu se, dok jede ili pije, iza leđa zastrašujućom brzinom njegovi ubojice – zapravo nemoguće napeti više nego što je napne kad ne jede i ne pije, ali on je ipak napne *još više*, odnosno izvodi nemoguće, čime sebi uzrokuje toliku bol da mu se, samo ako pomisli na jelo ili piće, stegne grlo i više ne želi ni jesti ni piti, što naravno ne znači da više ne jede i ne pije, ali bi trebalo to značiti, a naročito tebi, rekao je ponovo se u svojoj mašti okrenuvši početnicima, ne preporučujem da to pokušaš, jer ni to nije za tebe, ti samo nastavi trpati hranu u želudac i nalijevati vodu u mješinu, a zatim pusti da se dogodi ono što se mora dogoditi.

Ali ni to nije sve.

Objasnit ću i to, rekao je.

Jer sve što je dobro moraš držati podalje od sebe. A toliko je toga dobro! Jer dobro je u vlažnoj toplini, i dobro je u majčinu krilu! Dobro je na hrpi pokošenog korova, i dobro je među skliskim stijenama u kanalu! Dobro je i ono nemoguće! Dobro je i ono nesvjesno! Dobro je i ono zabranjeno! Jer dobar je osjećaj kada ti teče krv! Jer dobro je jurnuti u more, i dobro je bezglavo, naslijepo i jednom u životu: punom brzinom trčati unatrag! I dobro je zagristi u gumu, katran, sirovo meso! I dobro je napraviti stoj na glavi i tako ostati! I dobro se otkotrljati niz padinu dok te štiti mirisna trava! I dobro je posegnuti rukom u sve što je meko kao tijelo! I dobro je jebati, al' je dobro jebati, i usput ne znati zašto! I dobro je i ono loše! A dobro je i ono dobro...!

SVE JE DOBRO!

A meni ne treba sve, meni ne treba ništa, rekao je, meni ništa od tog dobrog ne treba, naime samo ako *pomislim* na dobro, gotov sam, uhvatit će me, ili su me već i uhvatili, kao što će i tebe uhvatiti, ako kreneš u bijeg pred ubojicama nemoćan da bilo čemu dobrom kažeš ne. Jer dobro je najopakija zamka.

Dobro nije moralna kategorija, dobro je varljivo stanje koje te čini očiglednim, pojednostavni te, i u tom te pojednostavljenju izda, jer dobro učini da malakšaš, natjera te da povjeruješ da si, ako si u dobrom, dospio u vječni prostor, jer ako si u dobrom, znači da više nemaš što činiti, nemaš više posla, dovoljno je da legneš, dovoljno je da ispružiš udove, da krcneš kostima i zavalíš se, jer u dobrom prestaje vrijeme, dobro te izvede iz vremena, kao da se pojavi majka i ispiše te iz škole, i nema više grčenja zbog toga što sutra treba odgovarati i pisati sastavke i općenito, što treba sjediti u klupi i drhteći od straha čekati hoće li te prozvati ili ne, bivanje u dobrom te obmanjuje kako je hajka na tebe završila, kako možeš u miru prošetati do obale rijeke, pronaći prigodan mol na osami s kojega možeš baciti najnoviju Korda-Kaptorovu udicu, i sija sunce, ili rominja kiša, oko tebe raste trava, čuješ je kako raste, ali ti u tome ne sudjeluješ, nisi dio opće potjere prema kojoj treba rasti, bubriti, rumeniti se, sazrijevati, odrastati, starjeti, da ti kao ženi trebaju narasti brkovi, a kao muškarcu troma, otežala muda, jer tebi tada više ništa i nitko ne smeta, tako misliš ako si u dobrom, u kojemu je inače po život najopasnije to da o progoniteljima ne znaš ništa, a čak ako bi i pomislio na njih nestali bi u magli, iz pozicije dobrog tvoji ubojice se sasvim jednostavno ne mogu identificirati, njihova obilježja postanu nevidljiva, prosudba njihova stasa, prirode, ranjivosti ili neranjivosti postaje nemoguća, tako da uopće i ne znam, rekao je samomu sebi, što je onda strašnije, neprepoznatljivost mojih ubojica ili sve što je dobro.

Nije u mogućnosti da ni s kim ne komunicira, ali kad je na to prisiljen, mora to izvesti na najoprezniji način. Mora izbjegavati upadljivo besadržajne odgovore, no istodobno ništa što kaže ne smije odavati bilo kakav sadržaj, sve mora odgovarati očekivanjima, biti u skladu s ovdašnjim običajima, dakle razumljivo samo po sebi, onako kao da puše vjetar, pada kiša ili se otvaraju krčme jer je deset, devet ili šest sati ujutro. Potrebne su mu rečenice koje nešto kažu, ali i ne kažu, one kojima može izbjeći nevolju koju bi mu moglo donijeti raspitivanje o njemu samom, jer ta je tema najriskantnija kada mora s nekim porazgovarati, kad o sebi mora reći nešto više od ničega, no istodobno manje od onoga što on zapravo jest, međutim, na manjem području, kao recimo ovdje, od Pule niže duž obalu, recimo, do Rijeke ili Opatije, te rečenice ne smiju biti kontradiktorne, to jest moraju biti koliko toliko

usklađene, jer ne može u Puli reći da dolazi iz Škotske, a u Rijeci ili Opatiji da je iz Norveške, mora dakle biti dosljedan, kao i u tome da se nigdje ne smije posve povući u stranu, dapače, sukladno taktici, ne samo što mora biti dijelom gomile u datom trenutku nego se katkad mora znati uklopiti i u neko manje društvo, kao na primjer u ono na nekoj klupi, ili u ono koje se za vrijeme jela – u njegovu slučaju tijekom izvanredno kratkog vremena jela – okupi oko čovjeka, ili kod nekog izvora, ako loše odabere trenutak, pa dok pije – opet samo nekoliko gutljaja, i gotovo! – netko mu stane iza leđa, kao da čeka na red, i tada on ne može odande samo tako odjuriti, mora onom drugom dati malo vremena da, ako želi nešto reći, to i učini, na što pak on mora dati odgovor najopćenitijeg sadržaja, ali u skladu sa situacijom, kao na primjer, ako mu netko takav kaže, kako vruć dan, sigurno vam nije lako s tom nogom, onda on ne može na to ništa ne reći, ali mora dati takav odgovor koji tog drugog neće potaknuti na daljnja pitanja, toga se treba kloniti, dakle treba reći tek nešto kratko, kao, bogami, tako je, nije lako, i gotovo, dalje ni riječi o tome zašto, što mu je s nogom, da zbog ozljede koljena i bedra od mladosti malo šepa, o tome ništa, jednostavno pustiti da mu s usta otkaplje voda, pa pazeci da to ne učini previše brzo ili naglo, stati u stranu, malo se još ondje zadržati dok ovaj drugi ne zauzme mjesto kod izvora, i krenuti tek kad primijeti da je ovaj drugi završio s pijenjem te se možda

sprema priupitati što god o toj ozljedi noge, e, tada poći dalje, tako mora postupiti, rekao je, i tako bi uvijek i postupio, tako da zaista ničim na sebe nije skretao pozornost, jednostavno nisu primjećivali da postoji, i to do te mjere da, da je itko pitao jesu li ga vidjeli, s velikom bi vjerojatnošću svi s kojima ga je bila spojila sudbina odgovorili da nisu.

Bio bi naravno u nevolji da je ijednom – barem jednom – iz nekog razloga poželio dati odgovor na pitanje odakle je stigao, jer odakle, to ni sam nije znao, s obzirom na to da nije imao nikakvih uspomena, jer ništa što je ostavio za sobom nije bilo ni od kakve važnosti, za njega nije postojala prošlost, samo ono što se upravo odvijalo, bio je zatočenik trenutka, uletio je u trenutak, i to u takav koji nema ni nastavka ni prijašnje verzije, tako bi si bio rekao da je između dvaju trenutaka imao vremena zamisliti se nad tim da nema potrebu ni za prošlošću ni za budućnošću, jer ne postoji nijedno.

Međutim: nije imao vremena između dvaju trenutaka.

Štoviše, dva trenutka uopće ne postoje.

8 /
O smislu
potjere i
ubojstva

Jesu li to bili obični lovci na glave ili oni koje strast nagoni za divljači, to se nije moglo odrediti, i to nikad, jer istini za volju nije mogao pomisliti ni na jedno, ali da je morao birati, s lovačkim bi se ubojicama vjerojatno prije bio pomirio, jer ono što ga je najviše strašilo bila je mogućnost da oni ništa i ne osjećaju, ni sada, dok su mu na tragu, ni onda kad ga napokon budu opkolili i jednostavno zatukli rumunjskim toljagama, tu ustrajnost koju su posjedovali, to kako su usporedo s njim u svojoj nakani postajali sve odlučniji, dobro je poznao, jer mogao je to biti i odraz onoga što je bilo i njegovo obilježje, kada se o njegovu bijegu otkrilo da neće trajati tek nekoliko dana, već tjednima, možda čak mjesecima, štoviše godinama, ako ne i desetljećima, no unatoč svemu nije volio takve usporedbe, jer su lako mogle navesti na pogrešnu pomisao kako su, gledano iz onog nepostojećeg Uzvišenog reda, njihova potjera i njegov bijeg tek dva aspekta istog procesa, to ne samo da ne bi volio, dakle takvu usporedbu, već je izričito zazirao od nje, tako da ne, utvrdio je u sebi, njegov bijeg nije odraz onoga što njegovi progonitelji čine njemu, nema u tome nikakve ravnopravnosti, u njihovu slučaju nije dopušten izraz da su oni međusobno povezani, jer bilo je u takvom slijedu misli nečega dubokog, nečega gnjilo nemoralnog, nemoralnog u smislu da o ubojici i žrtvi govori istovremeno, kao da jedno bez drugoga ne bi mogli ni postojati, zbog toga bi prognao s ovoga svijeta, jer uostalom prezire je i dan-danas, mislio je jedne noći u Zadru, i matematiku i sve što je s matematikom i u najmanjoj mjeri povezano, matematika naime, razglabao je dalje u sebi, ne dopušta, ili čak i više od toga, ona ne priznaje univerzalnost prave prirode moralnih pitanja, kaže da moral ima svoje mjesto, ali ne tu, ne među nama, tu za njega nema mjesta, nosite svoje morale u vražju mater, takve se stvari ne mogu pustiti unutar okvira naših jednadžbi i formula i analiza i ekstrapolacija, naših aksioma i cjelokupnog načina razmišljanja, odnosno kod nje je, dakle matematike, njezina najužasnija tvrdnja prisutna kako u svemu tako i u najjednostavnijem zbrajanju, jer od toga da su jedan plus jedan dva on ne može zamisliti ništa užasnije, od same pomisli na takvo zbrajanje uhvati ga mučnina, jer morao bi prihvatiti da je to od svega neovisno, moglo bi se reći: slobodno, što je dakle taj jedan i što je onda taj drugi jedan, a o njihovu

rezultatu, toj dvojci, da i ne govorimo, o takozvanom rezultatu koji bazdi, dok istovremeno i blista, iza svakog tomu sličnog ili nebitno koliko kompliciranijeg matematičkog izraza, zbog toga je situacija s njime ta, govorio je samomu sebi, da on vlastiti bijeg nikada ne određuje putem funkcije: što zapravo znači to da mu rade o glavi, da on mora spašavati živu glavu, u pitanju je u potpunosti zatvoren, zaseban svijet, kakav je uostalom i onaj njegovih progonitelja, ako se egzistencija takvih zlikovaca uopće može nazvati životom, drugim riječima, ono što na kraju želi reći jest da, dok njegov bijeg ima cilj, dotle on svojim progoniteljima nije cilj već samo pustoš, a u tom slučaju je onda posve svejedno je li riječ o lovu na glave ili strastvenoj potrazi za divljači.

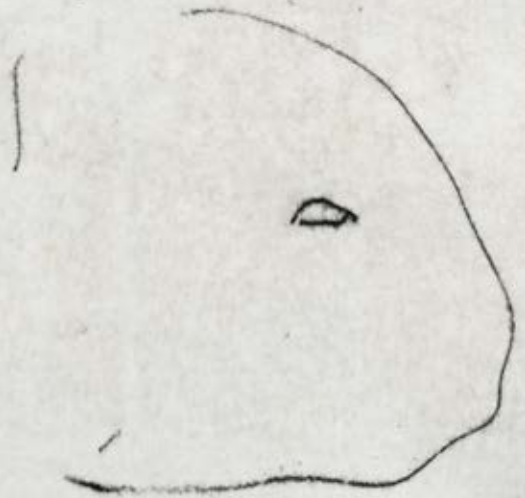
Da. Sasvim je svejedno.

Nikad nije smatrao da je njegov život nešto što je njegovo, nešto što mu pripada, da je poput neke rupe u koju nitko drugi ne može ući, u koju nitko ne može zaviriti, kao kroz prozor zastrt zavjesama, no istina je ta da zapravo nikad nije ni razmišljao o tome kako je to kad je nešto tvoje, nije znao ni to gdje je to što bi bilo njegov život, vidio je tuđe, ali ni to nije bio život, ni drugi, baš kao ni on, nisu raspolagali nikakvim životom, nečime što bi pripadalo samo njima, što im, kako se kaže, nitko ne može oduzeti, a ne, da ga je mogao netko priupitati neka kaže, hajde ipak, onako otvoreno, što o tome misli, tada bi rekao da život kao takav uopće ne postoji, jer kad oni kojima su puna usta te riječi, apriori podrazumijevaju da ta riječ, taj život ima smisao, štoviše da ima krajnji smisao, tada možda ne znamo što taj krajnji smisao uopće jest, jer drugačije se mislilo nekad, i drugačije se misli sada, ali da život ima krajnji smisao, kažu, to je posve sigurno, i misle da je tom u potpunosti neprihvatljivom tvrdnjom, ili uzvikom koji katkad upotpune i udarcem šakom o stol, da je time sve riješeno, međutim nije, uopće nije riješeno, jer nije tako, on ne tvrdi nešto tako apsurdno da riječ „smisao“ nema značenje, ima značenje,

ali sad baš da ima smisao?!, ma dajte!, i ista je stvar i sa životom, i on ima samo značenje, ali smisao?!, molim vas!, a onda možemo otići i korak dalje jer slična je situacija i s ciljevima, i ondje je ista ta nedopustivost jer to je neodgovorno pretjerivanje, i to u smjeru ogromnog, nepovratnog nesporazuma, jer ništa nema *krajnji* cilj, jer ništa nema ni cilj, naime određeni element postojanja, koji nije ništa drugo doli sam proces, on luta od procesa do procesa, ili točnije rečeno, upada iz procesa u proces, da bi se ondje koprcao do sljedećeg upadanja u proces, odnosno nema cilj već posljedicu, a rezultat procesom nošenog i slučajno definiranog divljanja elemenata nazivaju – pogrešno! pogrešno! – ciljem, međutim, to je tek puka posljedica, ono što neki element odnosno proces neprestano mora trpjeti, i to je trpljenje – ili sasvim točno: patnja – sam život, tako da život kao cjelina uopće ništa i nema, nešto imaju tek njegovi unutarnji procesi, k tomu kako kao iskra izbije i smjesta iščezne u bjesnećem ratu posljedica, ali ne krajnjih ili nekih sličnih gluposti, uvijek postoje

samo one nepredvidive posljedice, koje stoje neposredno ispred procesa, jer ne postoji ni ono što bi stajalo iza procesa, odnosno to da bi posljedica pokazivala prema prošlosti, ali ni ono što bi pokazivalo prema za dva mjesta udaljenoj budućnosti, samo prisila posljedica, to postoji, prisila koja tjera u datom trenutku, da je drugi trenutak naravno ne bi ni slijedio, kad drugoga i nema, uopće nema, on sam primjerice nije mogao razlikovati kamen od potoka, potok od pastrva, da i ne spominjemo kako te pastrve u vodi povremeno i poskoče, kako bi onda mogao reći da život, a ne, s tim da ni inače nije imao najbolji odnos prema riječima koje bi nešto obuhvaćale na općenit način, za njega nisu postojale stvari koje bi nadilazile netom nastalu situaciju, a nije imao baš ni previše vremena da o njima razmišlja, a pogotovo volje, jer nije volio pitanja, ali ne, nije riječ o tome da ih nije volio, on je pitanja *prezirao*, doduše – i to se ovdje ne može dovoljno puta ponoviti – prezirao je i odgovore, za njega je postojalo samo stihijsko, zbunjujuće djelovanje bez ikakve odluke i užasnutost pravim razlogom zbog kojega se mora malo odmaknuti, kod njega se naime sve svodilo samo na to da mora biti brži od onih koji idu za njim kako bi ga polili benzinom te iskešenih zuba, iz osvete što je toliko potrajalo da ga uhvate, najsporije moguće primaknu njegovu tijelu upaljeni upaljač, tako da, to bi bilo ono što bi doista mogao reći, da ga se baš prisili, dakle da kad čovjek poliven benzinom stoji ondje tako izbezumljen i vonjav, i kad vidi kako mu se približava plamen upaljača, pa kad zatim osjeti kako se uslijed udara eksplozije malo uzdignuo, da bi mu se potom maleno tijelo rasprsnulo na sitne komadiće i izgorjelo, e, takvoga se zaista može pitati što je to život.

15.5.2017

max mmmmmmm

19.5.2017

max mmmmmmm

Ako razmišljaš, ako se domišljaš, izgubljen si, na to je pomislio kada se domislio da neće razmišljati, i da se neće domišljati u kojem smjeru najmanje očekuju da će krenuti, što se njega tiče, neka misle da će potegnuti kući, njemu je svejedno tko što o tome misli, za njega je bilo važno jedino kako će to izvesti, smio se osloniti samo na iznenadnu i slučajnu, to jest potpuno nepromišljenu odluku, na iznenadan polazak, u kojemu nije bilo, nema i neće biti ni razmišljanja ni domišljanja, u jednom je trenutku jednostavno krenuo, i sada bježi pred njima kako samo može jer osjetio je da su ga počeli slijediti, i ne samo to, od toga je mnogo, ali mnogo strašnija bila spoznaja kako ovdje nije riječ samo o tome da ga slijede nego da ga žele ubiti, i tada se ne može razmišljati, mislio je poslije, tada se ne može domišljati, i to ne samo zato, štoviše, pogotovo ne zato što za to nema vremena, nego jer takvim za njih nerazumljivim, jer takvim za njih nelogičnim kretanjem može smesti ono što se u sličnim slučajevima u njima, progoniteljima,

odvija, takvi ubojice uvijek djeluju prema planu, takvi ubojice su uvijek dosljedni, pretpostavljaju, i to čvrsto, da onaj koga moraju ubiti, taj ili zbog ovog ili zbog onog ide ovuda ili onuda, ali kada taj ni zbog ovog ni zbog onog ne ide onamo, njega ne znaju kamo smjestiti, e, i upravo mu je to dobro došlo kad je započela užasna hajka, to da nije znao što čini, i zato je došao do toga da, ako smisli nekakav plan, da je tada gotov, jer kakav god to bio plan, u njemu bi bilo razuma, ili bi sadržavao dobru ili lošu odluku da pođe ovamo ili onamo, da se skriva tu ili tamo, samo što je on počeo bježati nerazborito, i zato mu je možda i uspjelo stići dovde, premda, naravno, još ne može znati, kao što i nije znao, dokle tako zapravo može stići, ali nije se time zamario, budućnošću: ne, na budućnost je ni više ni manje nego srao, ona mu nije mogla donijeti ništa dobra, i to pogotovo stoga što u njegovim očima ona nije ni postojala, za njega je postojao samo onaj trenutak u koji je dospio, i koji ih je vodio u prokletu vječnost, i onoga koga su progonili, i one koji su ga htjeli uloviti, da bi ga prvo pritijesnili i podvrgnuli svim zamislivim mukama zbog toga što se ovako sporo predao, da bi se onda na kraju ipak dogodilo ono što se već moglo dogoditi na samome početku, naime da mu zavrnu vrat, da mu slome vratni kralješak, da mu iskrenu glavu pa da ta glava kvrcne, čime je gotov, tako je zamišljao da će ga smaknuti – naravno, ako ga ikad uspiju uloviti.

Nije imao pojma koja je to zemlja, što se njega tiče mogla je biti bilo koja, iz jezika je one najvažnije riječi, od kojih se može sklepati pokoja jednostavna rečenica, na brzinu pobrao, tako da s time nije bilo brige, nije mu predstavljalo problem u dućanu nabaviti kruh ili zamijeniti prazne boce, to je dakle nekako išlo, jezik, tih je nekoliko rečenica, izraza koji su mu bili potrebni, bilo stvoreno brzo, ali o zemlji nije uspio stvoriti nikakvu predodžbu, a nije ga ni zanimalo gdje je, dovoljno je brzo uvidio što se smije, a što ne, kamo se smije, a kamo ne, ali da je ovo ovdje Pula, a ono tamo Rovinj, i da onamo ne treba, prema Rovinju nipošto, takve su mu brze impresije dolazile posve slučajno, jer zašto se, na primjer, ne bi smjelo prema Rovinju, mislio je poslije, pa jednostavno zato što ne, tjerao je od sebe već i samo pitanje, jer pitanje je bilo glupo, a nije volio glupa pitanja, uostalom, pitanja općenito nije volio, o čemu je bilo već riječi, ili će je biti, ne zna ni sam je li bilo ili će je biti, tu i tamo bi iskrslo koje, ali izbjegavao ih je koliko je mogao, imao je loš odnos

prema pitanjima, od njih bi samo postao nervozan, jer nikamo nisu vodila, a kamo bi uopće i vodila, naime nikada nije imao potrebu ni za odgovorima, takva je dakle bila situacija, tako je to išlo, prema Rovinju dakle nikako, i već je bio na putu niz obalu u suprotnom smjeru, pazio je jedino na to da ondje na obali ostane blizu mora, nekako je tako to bio zamislio, da more i kopno automatski pružaju dvije mogućnosti, i zato je poslije Opatija bila odabrani smjer, Opatija pa dalje, često se u lukama motao oko brodova, mnogo je puta među ljudima koji bi ondje čekali promatrao kako se neki takav trajekt za kratku plovidbu ili golemi izletnički brod puni putnicima i zatim polako isplovljava, zasad se, međutim, nije ukrcavao ni na jedan, još ne, zasad je još ostajao na obali, te se tako povlačio niže, prema Jugu, uvijek prema Jugu, zasad mu je to bila putanja, i autobus je također bio isključen, autobusom nikad, ali vlakom se često koristio, od vlakova, međutim, samo onim lokalnima, u kojima je broj putnika bio zadovoljavajuć, te gdje istodobno nije bio zatvoren u odveć skućenom prostoru, kao recimo u autobusu, i gdje je još bilo razmjerno vidljivo, gdje se letimičnim pogledom mogla sagledati struktura postaje, u koji vagon ulazi koji putnik, gdje je mogao nadgledati lica, prtljagu, kapute ili kišobrane, bilo što na temelju čega je svojim letimičnim pogledom bio kadar procijeniti može li se ukrcati u taj vlak, ili je bolje da otamo

smjesta nestane, i potraži neki drugi smjer za nastavak puta, prema Jugu, a zašto baš Jug, to nije mogao objasniti, a bilo je i svejedno, mogao je biti i Sjever, ili se mogao odlučiti za Zapad, međutim on se odlučio za Jug, i gotovo, to je bilo to, i toga se držao, ali ne zato što je vjerovao da je onamo sigurnije, jer nigdje nije sigurnije, već stoga što nije htio odlukom o kretanju „iznenada na Sjever“ – ili „iznenada na Zapad“ – ukazati na to da ima koncept, dakle uopće nije postupio dobro time što je krenuo prema Jugu, ali ni loše, jer svejedno je, rekao je, i ostao je tako Jug, bitno je da se ustrajanje na tom smjeru doima nerazumnim, i zato ga se držao, smatrao je kako će to i dalje djelovati zbunjujuće na onu vrstu mozgova za kakvu je zamišljao da se nalazi u glavama njegovih ubojica, tako da, da, išao je dalje, dalje uz more, i zamišljao je, istodobno naravno nemajući pojma hoće li tako i biti, da ako tako postupi, da će kad-tad taj smjer završiti, da će naići neka planina koja se urušava u more i nema dalje, nekako je tako to bio zamišljao, da zatečen stoji na mjestu gdje se planina urušava u more i nema više Juga, i tada čovjek odabire ili smjer uvis ili se okrene, ne smije samo jedno, stati i gledati kako se planina urušava, jer ako se ondje zadrži i nastavi gledati, za tren oka će tamo biti i oni, zgrabit će ga, slomit će mu šepavu nogu, slomit će mu ruku, rastvorit će mu usta i raskoliti glavu na dva dijela, zato ne, neće se ondje zaustaviti, sigurno neće, i gledati gdje se planina urušava u more i gdje time najednom završava Jug.

12 /
Korist od
prijasnjih
zapažanja

Miš je jako glupa životinja, ne zna kako mu je to sad palo na pamet, ali nema veze, ponekad se toga sjeti i tada mu prekipi, jer zaista je tako, uopće mu nije jasno što znanstvenici pokušavaju s miševima u pokusnim laboratorijima, jednostavno je smiješno da za biće kao što je miš pretpostavljaju da je inteligentno, miš nema pameti, ono što ima tek je začetak nekakve pameti, obećanje da će je biti, ali neće, sabrano pogledajte tog miša, pogotovo bijelog miša, što izvodi u onom labirintu u koji ga znanstvenici stave, da pokaže, neka bude tako ljubazan, koliko je snalažljiv, e, pa nije, nije snalažljiv, nego je glup, kao prazna tikva, k tomu je sasvim razmažen, dobiva jesti, piti, već je sav nabubren, živi u luksuzu gdje mu je jedina zadaća da ponekad trčkara u labirintu, i to je sve, onda se zabije u zid, i nema ni toliko pameti da na vrijeme primijeti da dolazi zid, ne odgovara mu, ali svejedno, pustimo to, rekao je i sasvim pocrvenio od bijesa, neće više ništa reći, samo to da su glupi, i odvratni, toliko, neće o njima izgovoriti više ni riječi, jer mozak koji je toliko, ali toliko taman i

beskoristan, a kojim raspolaže miš, uopće više i nije mozak, miš nema mozga, miš, on jednostavno samo postoji, a postoji samo zato da zabljesne pod umjetnim svjetlom u onim iskonstruiranim, ha, što reći, rekao je, u onim tako pojednostavljeno preglednim labirintima, jer miš, on je odvratni, to i nije životinja, kad samo pomisli na to kako mu na kraju stave tamo onaj komad sira, pa onda nagnuvši se nad njega zadovoljno promatraju kad na jedvite jade, napokon, nekako, igrom slučaja, jedna takva lijena, bijela mesna prnja nabasa na njega i počne ga gristi, redovito mu navre krv u mozak, ozbiljno, svaki put kad pomisli na miša, premda on inače nema nikakve veze s mišem, pod milim Bogom nikakve, ima više veze s jednim, jednim, jednim veprom, nego s mišem, miševe samo mrzi, dabogda crkli svi do jednog, jednom je u jednom takvom laboratoriju vidio miša, i eto, još ga i sad obuzme bijes, jer taj se ondje: sunčao, padala je na njega svjetlost odozgo, pa mu se nije dalo krenuti prema siru, poticali su ga, hajde, kreni već jednom, tamo je sirić, zar te ne zanima?, ne, nije ga zanimao sirić, zamalo se nije izvalio na leđa, stavio ruku pod glavu i prekrižio noge, toliko mu je bilo ugodno, i sunčao se, najozbiljnije, eto, toliko o mišu, čijim se promatranjem, kažu, puno može naučiti, ali ne može se, treba samo bolje pogledati kakve gluposti izvodi

u tom labirintu, ali sada je već stvarno kraj, završit će, zaista ne razumije samoga sebe, zašto tako pobjesni zbog miša, mogao bi mrziti i nešto drugo, toliko je toga odvratno, kao recimo vepar, ali njemu je samo miš, priznaje to, ništa ga drugo ne može tako izbaciti iz takta kao taj prokleti mali gad, i ovime stvarno, ali stvarno završava, ne želi misliti o mišu kad su mu za petama ubojice, a on mora od jednog trenutka do drugoga, poput Moby Dicka između dvaju valova, ili umirućeg leptira između dviju latica – bježati. Osim toga, kao što je vjerojatno već bio i rekao, dva trenutka uopće ne postoje.

Ako se netko nađe u tako teškoj situaciji u kakvoj je on, taj će ili pokušati zaobići to pitanje ili će priznati da vjeruje, jer to je tako, kažu, da u smrtnom času, kad se čovjek mora suočiti sa smrću, ne postoji nitko tko ne bi vjerovao, sve je drugo laž, dapače, u šali se može čuti i to kako je u padajućem avionu iz metra u metar sve manje ateista, jako smiješno, rekao je i zatresao glavom, stajao je baš u splitskoj luci i među putnicima čekao brod, točnije, samo se pretvarao da čeka jer mu uopće nije bila namjera da se sada, ovaj put, na brod i ukrca, samo je potaknut iznenadnom idejom pomislio, stopit će se tu sad s njima, time će dobiti malo na vremenu dok ne odluči kamo dalje, uglavnom, stajao je ondje i razmišljao da, ako ne vjeruje, vjeruje li onda ipak u to da se našim sudbinama, pa tako i njegovom, upravlja iz Višega reda, i ne, rekao je samomu sebi, u to uopće ne vjeruje, nikad nije osjetio prisutnost tog Višeg reda, a u vlastitoj si situaciji ipak ne može dopustiti da vjeruje samo zbog straha, naime radi se jednostavno o tome da je nažalost potpuno siguran kako ne postoje ni Bogovi ni Viši red jer *postoji samo ono što postoji*, neee, to njemu ne ide, *vjera ne*, ali molitva, to je nešto posve drugo, za molitvom uvijek ima potrebu, za njom da, za vapajem Zeusu i Ateni i općenito: Bogovima na Nebu, jednoj Tetidi, ili Tritonu, ili ravno Amfitriti, jednom Bilo komu ili Bilo čemu, da ga još jednom spasi, traži to sada i nikad više, neka ga samo ovaj jedan put spasi Zeus na Nebu, Atena u Nebesima, ili sam Eol, ili onaj Bilo tko ili Bilo što u Dalekom prostoru, on obećava sve, da će biti ovako i da će biti onako, obećava da neće samo vjerovati nego da će jako vjerovati, i neće više sumnjati, neće reći nešto onakvo kao maloprije, da uopće ne vjeruje, i da postoji samo ono što postoji, i slične stvari, ali ne samo što to neće reći, više takvo što neće ni misliti, prinijet će žrtvu i ponovo će je prinijeti, i prinosit će žrtve svaki mjesec, i zajedno će sa svećenikom pjevati svete riječi, i slaviti će blagdane, i pjevat će uz aulos, i ruku podignutih u nebesa izreći će posljednje riječi, neka ga samo sada spasi Gospodin ili Bog bilo koji na Vrhuncu planine planinā, zna da to čudno zvuči iz njegovih usta, njega koji je u životu izgovorio toliko hladnih rečenica o tome koliko i zašto ne može vjerovati, i koliko, ali koliko mu je zbog toga žao, ali što da radi, prozreo je narav vjere pa je tako ni na koji način nije kadar slijediti, a nije na to ni spreman, priznaje da je to tako bilo, da, tako, dosad, ali sada, od ovog svetog trenutka nadalje neće biti tako, i već sada nije tako, jer on vjeruje čitavim svojim bićem, vjeruje u to da će mu Zeus na Nebu pomoći, i bit će ponizan, i neće se upuštati u vjerske rasprave, nikad više

ni u jednu vjersku raspravu, i srce će mu preplaviti radost što više ne sudjeluje u tim raspravama, jer on vjeruje, a onaj tko vjeruje, taj ne može biti sudionikom nikakva dijaloga koji počiva na pogrešnim i oholim idejama, i općenito će izbjegavati oholost, i uvidjet će da su ga oholost, podsmijeh, nedostatak poniznosti doveli do toga da ni u što ne vjeruje, pogotovo ne u Besmrtnike, i u kopilad Besmrtnika, i u tisuće raznoraznih sitnih bića, jer zaista je tako mislio, to su bili njegovi uzvici i argumenti, ali danas već ne misli tako, danas se već moli, kao što to čini i sada, tu među putnicima pred splitskim Drugim vratima, sklopio je spuštene ruke ispred sebe u sjeni tijela, da nitko ne vidi, pognuo je glavu i molio, počeo je molitvu Ateni jer mu je bila najlakša, mjesta koja nije znao samo bi dopunio i nastavio, odmicao je sve dalje i dalje, štoviše, gotovo je projurio do posljednjih redaka, i tako se snažno usredotočio na to da odmakne kroz molitvu, da je riječi „Ti si“ čak glasno izgovorio, ne previše glasno, ali nekolicina ljudi oko njega, bez obzira na to što je to bilo na njima stranome jeziku, ipak ga je čula, ali nisu se osvrtni, tek na kraju, jedna sredovječna žena sa starinskom boom oko vrata i gustom plavom kosom podignutom u golemu punđu, samo se ona okrenula prema njemu, te čak i ne pretjerano ljubaznim tonom, više onako nekako... iz dužnosti, rekla mu je samo da ne treba brinuti, prema vremenskoj prognozi, Bura, koja će biti samo Burin, još je daleko.

13.11.2017

Nico x Nico

Na kraju se ipak u Splitu ukrcao na brod, neočekivano je na to bio primoran, prispavalo mu se naime od sveg tog hodanja gore-dolje među molovima, odnosno tijekom hoda mu je mozak obuzela snenost, i najednom se prenuo od pomisli da su mu se približili, da su ga takoreći dotakli, takav je imao osjećaj, ali došao je k sebi i pobjegao odande, to si ne može još jednom dopustiti, takav propust pozornosti, inače mu se sve dosad to još nikad nije dogodilo, da mu se *toliko* približe, i ni ovaj put im nije vidio lica, doduše nikad ih i nije vidio, uvijek ih je samo osjećao, a to je bilo dovoljno, to je uvijek bilo dovoljno da im ne dopadne šaka, a nije ni imao potrebu da ih vidi, nije ih želio vidjeti, bojao se da će ga još više prestrašiti i da će mu tada ponestati snage i za sam bijeg, jer će mu paralizirati htijenje, ali ne sada, stupio je na skalu izbačenu s boka broda, jer to je bilo najneočekivanije što je mogao učiniti, da stupi na nju i da nestane s tim brodom čiji je odabir, kao i uvijek, pa tako i sada prepustio slučaju, no išao

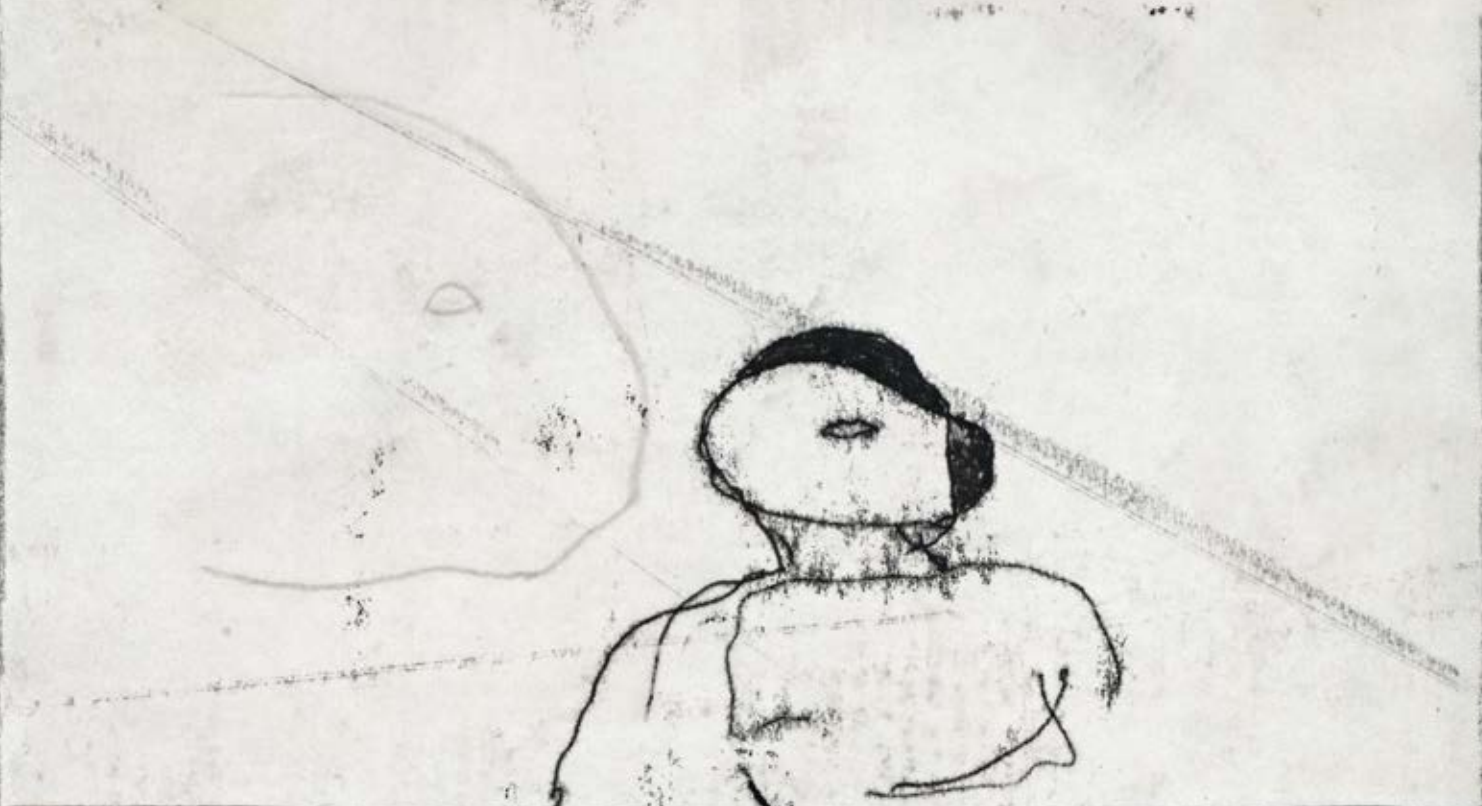
je samo do Dubrovnika, od prikupljenih i zamijenjenih praznih boca dostajalo mu je tek dotamo, ondje se iskrcao i koja dva dana lutao među ostalim lualicama, ali u Dubrovniku mu je bilo loše, stoga je na Dubrovnik rekao ne, Dubrovnik je tako zanemario, ponovo je krenuo u potragu za brodovima, premda ne zbog toga što mu se more odatle nadalje činilo sigurnijim od kopna, već kao i dosad: *zato*, *zato* što se tako dogodilo, slijedio je par nogu, par tananih nogu u crvenim cipelicama, i samo je njih pratio, da stupi tamo gdje i one, i zato je dospio upravo na taj i ni na koji drugi brod, jer je i onamo pošao za njima, no time je sada preuzeo novi rizik, možda čak i nepotreban, naime kartu, nju je zaboravio kupiti, a ne bi imao ni dovoljno kuna, pa iako je onom svojom briljantnom tehnikom potkradanja, koju je davno bio svladao, nekako i uspio ući na brod da ga mornar koji je pregledavao karte ne zaustavi, ipak se nije usudio zadržati na palubi, potražio je stoga neki prolaz do sigurnijeg mjesta na kojemu će dočekati iskrčavanje, išao je ovamo, išao je onamo, napokon je bio i pronašao jedna uska vratašca koja su vodila u utrobu broda, u tamu, u zaglušujuću buku, gdje je tutnjava brodskih motora zatomljivala svaki drugi zvuk, putovao je već tako, u blizini brodskih motora, i nije ih volio, i nije volio ni ovaj, tu grubu, ogromnu snagu kojom je grmio i udarao, punio se i prazio, i bubnjao i puhao, drmao se i

tresao, i hroptao, i hroptao je da ne može više, ti su brodski motori poznavali samo jednu melodiju, nemilosrdnu glazbu napisanu za riječi „ne-ide-ne-ide-ne-ide“, svaki je brodski motor takav, ustvrdio je, unaprijed umiru, već se unaprijed spremaju na to kad ih ugrade ovamo u dno broda, na umiranje unedogled, bojao ih se, te se bojao i ovoga, premda nije imao nekog drugog izbora nego da izdrži s njima, nego da se skriva među debelim, vrućim cijevima, povrh toga ovdje dolje, da ikomu padne na pamet da se tu netko krije, s lakoćom bi ga mogli uhvatiti, tako da je mogao zahvaliti isključivo sebi što je podlegao tananim crvenim cipelicama koje su ga ovamo domamile, ovamo gdje više ni najmanje nije htio biti, ali gdje je morao ostati i pouzdati se u motore, u to da po njihovu bolnom hućanju utvrdi gdje se upravo nalaze, jesu li još na pučini ili se već približavaju nekoj obali, gdje će se luka zvati Bari ili tako nekako, ali ne, nije se to dogodilo kad se vani bilo smračilo i kad je on, jer je primijetio da užasni motori sada malo popuštaju i mijenjaju brzinu, prvi put bio jurnuo na palubu, nego se dogodilo to da je brod pristao na jednom otoku, ime otoka nije mogao razabrati, jer je ploču na kojoj je ono bilo napisano gotovo posve zakrivalo drvo eukaliptusa, on se, međutim, nije mirio s tim da ne zna gdje je te je pod svaku cijenu htio vidjeti to ime, tako se slobodno može reći kako je to bio jedini razlog što se iskrcao na tom otoku, i pogledao ga je, da bi se potom, jer se nije usudio ostati sam među kolonama u luci, brzo priključio onoj nekolicini likova koji su zajedno s njim napustili brod, mještani, mislio je, vraćaju se kući s posla, ili iz škole, otok mu se, pogotovo ovako u blagi suton, činio mirnim, a on nije volio mirna mjesta, budući da na takvim mirnim mjestima nikad nije mogao znati nije li kojim slučajem dospio u za njega uvijek zabranjenu, takozvanu zaštićenu zonu, no unatoč tomu već se nalazio vani, i kao što se ubrzo pokazalo, definitivno, jer dok je oklijevao što da učini malo se udaljivši s ostalima, mornar je već bio povukao skalu i skinuo užad s kolona, povrh toga nije s njega skidao pogled, tako da mu se činilo prikladnijim da se ne izdvaja iz povorke mještana, već da radije nastavi s njima, i to onamo kamo je išla većina, preko jednog trga na kojemu su se pak svi razdvojili i krenuli svojim putem, nitko nije govorio, nisu se ni pozdravili na rastanku, kao da su se tijekom proteklih godina ili desetljeća – svaki dan isti brod u isto vrijeme – susretali prečesto da bi imali volje za bilo kakvom formalnošću, ovi ljudi, mislio je, duž čitave jadranske obale općenito nisu posebno srdačni, kao da su svi proživjeli kojekakve stvari koje su bile povezane s u ovim krajevima možda čak i previše spominjanom Burom, kao da je ona, Bura, sa svojim lošim sjećanjima, zalijepila na njih zlovolju, odnosno kao da se ovdje i vrijeme računalo tako da

se ovo ili ono dogodilo prije ili poslije Bure, prema čemu nijedno ne može biti pretjerano vedro – izdvojio se iz skupine povratnika što se rasipala i zastao, gledao je za brodom koji je nestajao u daljini, kako navlači na sebe padajuću noć, mještani su u trenu nestali u uskim uličicama, samo je on ostao ovdje vani, Mjesec bi povremeno iskrsnuo među putujućim oblacima i tada oštro obasjao grad, točno kad mu je to bilo potrebno za orijentaciju, jer nije dugo ostao stajati, radije je hodao, pošao je ovamo, onamo, i ubrzo obišao potpuno zamrli i utihnuli gradić, u kojemu je jedinu buku stvarala odmičuća brodska sirena, dok su tu, u uličicama, kuće bile toliko zatvorene da se iz njih nije čuo ni zveket tanjura, ili je ovdje možda bio običaj da se tanjur pred onoga tko se vrati kući na večeru stavi bez zveketta?, tko zna, prolazio je ispod dobro okovanih prozora i mislio, je li moguće, može li biti, vara li se možda da se već strašno umorio od tog beskrajnog bježanja? – no u njemu je sve više jačalo uvjerenje kako oni pred kojima desetljećima, ili barem godinama, mjesecima, tjednima bježi, nisu bili na brodu, pa tako nisu ovdje ni sada.

10.3.2017

max max max

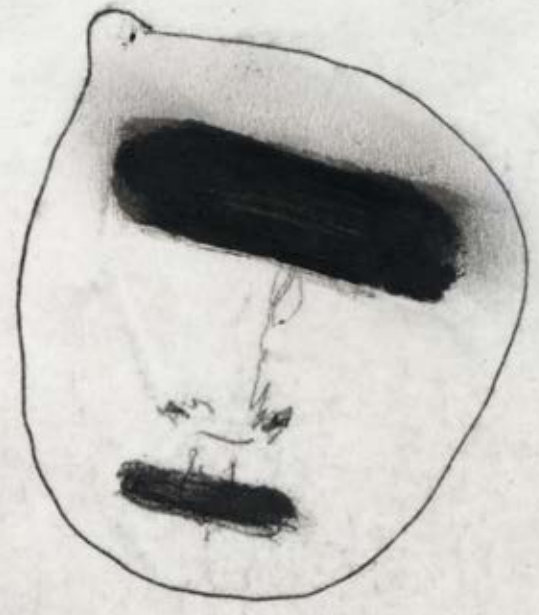

9.5.2017

max max max

31.5.2017

Max Neumann

Nedugo nakon ponoći stigla je Bura, i do zore je bio toliko promrzao da mu više nisu drhtale samo ruke i glava nego mu je drhtalo cijelo tijelo, i kad se napokon otvorio prvi lokal pored pristaništa sagrađenog uz jugoistočnu stranu otoka, pojavili su se namrgođeni muškarci i žene, naslonili se na šank i pili razvodnjeno vino, podigli bi čašu, ispili gutljaj, zatim je odložili pred sebe, ali nitko od njih nije izgovorio ni riječi, nisu ni gledali jedni druge, ako su ikamo gledali, onda isključivo u šankericu, s kojom je poneki od njih poslije i popričao, ali on naravno od njihova razgovora nije razumio ni riječi, tako da je bilo pravo osvježenje kada je – pored toga što je u ugrišanu prostoru polako prestao drhtati – kroz vrata ušao visok, sijed, autoritativan stariji muškarac, kako se

poslije pokazalo, lokalni turistički vodič, koji je na razgovijetnom engleskom jeziku, ali s uobičajenim snažnim hrvatskim naglaskom, u lokal pokušavao uvesti također stariji japanski bračni par, supružnike koji su bili pomalo zbunjeni ili suzdržani i koji su izvana mahali starcu da ne žele ući, no turistički je vodič bio odlučan, nije s njima bio pretjerano srdačan, više usiljeno ljubazan, dok im je, sada već iznutra, razmahano objašnjavao, navodio argumente, uvjeravao ih, neka ne daju da ih moli, neka već jednom uđu, neka ne oklijevaju, ili barem neka uzmu u obzir da kroz otvorena vrata ulazi hladnoća, nakon čega je šankerici rekao samo, Bura, i mahnuo glavom prema van, to je po svoj prilici bio pozdrav, jer je šankerica, mlada, izrazito mršava, plavokosa djevojka na to odgovorila, ali samo onako kroza zube, da, stigla je, nakon čega su se novopristigli gosti smjestili za jedan od stolova, baš blizu njega koji je sjedio ondje čvrsto držeći još uvijek toplu šalicu kave, i čuo staroga kako pita bračni par što će popiti, na što je oboje nakon poduzetog dogovaranja reklo *cappuccino*, starac je tada pošao do šanka, i on je tek tada primijetio da jednu nogu – tek neznatno, ali – vuče, stao je dakle ondje i naručio, dok su se ovi ovdje, koji su sudeći po odjeći i ponašanju stigli ovamo zacijelo iz turističkih pobuda, počeli oko nečega, na vlastitu jeziku, tiho ali žustro prepirati, zatim su dobili *cappuccino*, na što su utihnuli, a stari je turistički vodič započeo s, gledajte, itekako vrijedi otići, to je čudesan prirodni rezervat, i to ne kaže zato što od toga živi, on je već odavna u mirovini, radi još samo njegova žena, po sat-dva u brodskoj postaji, u jedan dolaze i odlaze brodovi u vlasništvu njegove obitelji, on ne, on više ne radi, zato nije riječ o tome da bi ovo njemu bilo iz poslovnog interesa, ali bi ih ipak

volio nagovoriti, neka ga barem poslušaju, presjekao je plašljivo protivljenje para nasuprot sebi, što je dakle značilo da turistički dvojac nije želio učiniti nešto što je neizostavno, turistički je vodič na svojem besprijekornom engleskom nastavio, gledajte, nagnuo se bliže njima, shvatite, to je nešto što je za turista koji ovamo navrati zaista vrhunac, ne kaže on da Korčulu ne vrijedi vidjeti, jer Korčulu vrijedi vidjeti, Korčula je lijepa i puna zanimljivih povijesnih znamenitosti, da ne govori o tome kako je Korčula njemu posebno prirasla srcu jer on se tu, dakle na tom otoku, rodio, tu je proživio svoj život, i tu će kad za to dođe vrijeme i umrijeti, za njega je Korčula kao dio tijela, međutim prava senzacija se ipak ne nalazi tu, draga gospođo – odlučio je da će riječi radije upućivati ženi, kod koje se nadao da će naići na veće razumijevanje, ili barem na manji otpor – nego tamo preko, te je nekamo zamahnuo glavom, u sezoni onamo isplavljava mnoštvo brodica, rekao je, dok u ovo vrijeme naravno jedva koja, ali zato ima načina, a osim toga njega ništa ne stoji da ih odvede onamo brodom koji polazi kad oni to žele, i koji se vraća u doba u koje se dogovore, dakle, da se riješiti, i zato će ponoviti kako ovo nije u njegovom interesu, već u njihovom, pokazao je tada na njih kao na dvoje optuženika, na što su oni još čvršće stisnuli šalice *cappuccina* u rukama, ne vidjeti to briljantno mjesto, taj nenadmašan prirodni rezervat, a time i jedno od najistaknutijih mjesta *svjetske povijesti*, to je, znate, nabrajao je dalje umirovljeni turistički vodič, kao otići u Rim i ne vidjeti Sikstinsku kapelu, shvaćate?!, pogledao ih je povrijeđen što ih mora nagovarati te ispio gutljaj kave, zatim je iz džepa izvukao neku knjigu, otvorio prvu stranicu i počeo čitati, još uvijek na engleskom, *o junaku mi kazuj, o Muzo, o prometnom onom, koji se mnogo naluto razorivši presvetu Troju*, i tu je namignuo bračnom paru, *...samo je njega željnog i povratka svojeg i žene držala gospođa nimfa Kalipsa*, pa je pogledavši ih, prijeteći podigavši glas ponovio, *nimfa Kalipsa*, shvaćate, *u prostranoj spilji boginja uzorita, želeći, muž da joj bude...*, pa kad je vidio da ovi nasuprot njemu nisu naročito uvjereni, zatvorio je knjigu, podigao je desnom rukom, zatresao je malo prema njima, kao da im je time želio reći kako je ovo ovdje, molim lijepo, Homer, ne govorim to ja, već sam Homer, razumiju li uopće oni to?, pa je zatim ponovo otvorio knjigu, hm, aha, listao je dalje, pa kad se pošteno nalistao, iznenada je kažiprstom lupio u neki redak te rekao, *i kad do dalekoga do otoka onoga dođe*, pa kad je došao do te dvije riječi, „daleki otok“, tada je ponovo namignuo supružnicima koji sada više nisu krili da su zaprepašteni i da bi sada već najradije otišli, jer nije im bilo jasno što izvodi sad tu s tom knjigom i čitanjem, no on je samo nastavio, *stupi na suho iz morskih iz plavetnih vala*, i tu je sad riječ o

Hermesu, objašnjavao im je, *pa onda zaputi k velikoj spilji, u kojoj ljepokosa nimfa življaše*, te je i treći put prekinuo čitanje, ostavivši kažiprst ondje gdje je bio stao, ali sada je samo ponovio, znakovito, tražeći grimasom njihovo očitovanje jesu li čuli, jesu li shvatili?!, *u kojoj nimfa življaše*, pa je podigao ruku te pokazujući u ritmu rekao, *ljepokosa*, i odatle nastavio s čitanjem rekavši, *veliki buktaše plamen na ognjištu, goraše cjepko Tion-drvo i kedar, te od njih se širio miris po svem otoku tom; unutra pjevaše ona krasno i uza stan tkaše držeći zlaćani čunak. Okolo njezine spilje rascvala se bijaše šuma, i tu je rasla topola i joha i mirisni čempres; po tom su drveću ptice počivale dugačkih krila: sove, ktome sokoli i jezične pomorske vrane, kojeno misle samo na morske poslove svoje. Okolo prostrane spilje raširio bio se ondje bujan čokot, na njemu obilati višahu grozdi. Četiri tečaju vrela po redu bistricom vodom, jedno uz drugo blizu, al' svako na stranu svoju, okolo livade bjehu mekotravne ljubica pune i petrusina, i tako dalje, i tako dalje, pa ponovo uz hm i aha starac je silazeći prstom niza stihove opet nešto tražio, pa kad je pronašao, glas mu je zaječao, i podigavši kažiprst visoko u zrak rekao, i čim ga spazi boginja uzorita Kalipsa, odmah ga pozna, jer se med sobom dobro poznavaju besmrtni bozi, makar od drugih gdjegod daleko koji prebivo. Ali Odiseja ondje junačinu, čuju li oni što piše pjesnik, upitao je svoje žrtve s druge strane stola koje su se mrvicu bile podigle sa stolica, ali nato odmah i sjele, čuju li?!, ponovio je, odsad uopće više ne krijući svoju uvrijeđenost, uslijed čega su se ovi počeli pretvarati da su krajnje usredotočeni, da slušaju, *Odiseja ondje junačinu ne nađe s njome, jer on po običaju na obali sjedaše morskoj suzama, jecanjem, bolom raskidajuć srce u sebi. Na trepetljivo more pogledao je roneći suze. Boginja uzorita Kalipsa Hermiju tada na sjajni blistavi stolac posadivši zapita ovo: „Čemu si došao mi, zlatoštapni Hermija-bože, meni častan i mio?, tamtamtarararam, tamtamtam, tresao je starac kažiprstom iznad redaka ponovo tražeći nešto u tekstu, aha, da, Kad to boginja reče, ambrosije postavi na sto pa pred Hermiju metne i nektara crvenog uspe; i tad piti i jesti provođač skoroteča stane. Pa kad se počasti on i jelom okr'jepi dušu, onda odgovori njoj i besjedu započne ovu: »Boginja boga me pitaš došljaka, pa ću ti reći čitavu besjedu pravo ... vele, kod tebe da je od sviju bjedniji čovjek, od sviju onih ljudi, što devet vojevaše ljeta pod gradom Prijama kralja, a desetog odoše ljeta, pošto razoriše grad; al' zgriješiše oni Ateni odlazeć, te vjetrom ona i valima udari na njih; tada mu valjani svi drugari izginu redom, njega pak samoga vjetar i vali nanesoše amo. Toga ti čovjeka sada zapov'jedam brže da pustiš, jer mu poginut ovdje ne vele daleko od svojih, nego mu suđeno jeste da drage ugleda svoje, dođe u visoki dom i u svoju očinsku zemlju.“ Reče, — i**

uzorita protrnu boginja na to, i tu se dvoje Japanaca već bilo držalo za ruke te su se, koliko su samo mogli, povukli unatrag na stolicama jer starac je ponovo podigao prst i ponovio, *Kalipsa, uzorita boginja*, ali to tako gromoglasno, tako pobjedonosno da su ga gosti za šankom svi odreda pogledali, on je pak samo nastavio čitati tim povišenim, zvučnim glasom, koji za njih, gledano iz kuta dvoje japanskih turista, nije slutio na mnogo dobra, *Jeste okrutni, bozi, i zavidni većma no drugi, te se srditi znate na boginje, ako se javno ljube s čovjekom kojim, kog za muža obraše milog... Sada se srdite na me, kod mene što boravi smrtnik, kojeg sam spasla ja, na lađenoj sam kad je gredi došo, jer pritisnu Zeus u iskričavome moru lađu njegovu brzu i razbi je gorućim gromom. Tada mu valjani svi drugari izginu redom. Njega pak samoga vjetar i vali nanesoše amo. Njega sam njegovala i hranila govoreć često, besmrtnim da ću njega učiniti i vazda mladim. Nego kad nikoji bog egidonoše Zeusa umaći ne može odluci nikad ni odluku njegovu razbit. Onda nek ide Odisej, kad nagoni onaj i veli, na trepetljivo more; al' njega otpremit ne mogu. Jer nit' imadem lađa veslačica niti drugova, koji bi pratili njega po širokom plećatom moru... Njoj skoroteča na to provođač odgovori ovo, tamtaratamtam, tamtamtam, ponovo je tražio nešto kažiprstom, i pronašao, jer k junačini zatim Odiseju gospođa nimfa otiđe, pošto je čula, što Zeus-bog nalaže njojzi. Nađe ga na obali gdje sjedi, u očima još mu ne presušiše suze, za povratkom tužeći svojim dane gubljaše slatke, jer ne ljubljaše već nimfe, há, viknu na njih starac i bračni se par strese, gledali su ga kao luđaka kojega se sada već zaista treba osloboditi jer – plamtećeg pogleda, uživljen u svaki daktil i spondej – samo je nastavljao, *Nego je opet on preko volje noćio noći u spilji prostranoj njenoj, al' nehoćak noćio s hoćkom. A po danu je sjedeć na hridima gdje i na žalu (Suzama, jecanjem, bolom raskidajući si srce) na trepetljivo more pogledao roneći suze. Boginja uzorita Kalipsa pristupivši reče: „Jadniče, ovdje više tugovati nemoj, i dani neka ti ne ginu više, jer vrlo ću rado te pustit, nato je spustio knjigu i uputio im dug, okrivljujuć pogled, ili možda više čak niti okrivljujuć, već kao da se pomirio s onim nepromjenjivim, kao da se zastupajući nemoćnu uzvišenost pomirio s tugom koju je izazvala poruga, u svojoj uzaludnosti besmislenoj, dobroj namjeri, i zatim je slomljena glasa rekao samo, znate li vi uopće da je Kalipso nimfa smrti?!, na što su supružnici sasvim neznatno odmahнули glavom, a znate li vi, povisio je malo starac taj svoj slomljeni glas, što je to otok za pokapanje?!, ne, ponovo je odmahnilo dvoje Japanaca, na što je starac, onemoćalom rukom još uvijek držeći knjigu u krilu, rekao samo, plaćam put tamo i natrag, međutim znao je i sam da Japanci ni na to neće reagirati, samo su nepomično sjedili s očitom namjerom traženja izlaza, dok ih je turi-**

stički vodič samo gledao, više ništa nije govorio, samo je razočarano tresao glavom, jer on to ne razumije, jednostavno ne može shvatiti, zašto ljudi ne žele ono najbolje, i tako je to trajalo još neko vrijeme za susjednim stolom, ali on više nije slušao, kružio je pogledom prelazeći preko lica za šankom, zatim se iznova osvrnuo na čudno društvo, promatrao je vodiča kako klonuo, ali pomiren s nepromjenjivim, ne skida pogled sa svojih Japanaca, dok oni pak sučelice njemu samo razmatraju najkraću rutu do izlaza te nijemim pokretima glave jedno drugom daju znak neka netko od njih napokon krene – njega, međutim, to više nimalo nije zanimalo, nije se više obazirao na njih, kave mu je odavna bilo ponestalo, ali ionako se bio zadovoljio time što rukom može čvrsto stiskati praznu šalicu, zatim mu je za uho iznenada bila zapela još jedna rečenica, koju je starac bio izgovorio prestravljenom paru, teatralnom kretnjom zatvorivši knjigu i gurnuvši je u džep, naime to da *the island is unsettled*, podigao je glavu u nevjerici, je li on to dobro razumio, i doista jest jer starac je, kao da mu je to bio krajnji argument više od kojega on ne može učiniti, nekoliko puta ponovio, *the island is unsettled*, čime je i zaključio razgovor, ustao od stola i, uopće se ne obazirući na posve zbunjene Japance, jureći prema izlazu samo još doviknuo šankerici: „Pravo gosta je mrtvo, turizmu je kraj!“, nakon čega je uzrujano napustio lokal, time je, međutim, i za njega sve bilo zaključeno, prestalo je postojati, svijet je oko njega prestao postojati jer u glavi mu je odzvanjalo samo ono *unsettled*, ponovio je to nekoliko puta u sebi, kao da bi htio tu riječ pogurati malo naprijed u vremenu, i okretati je, okretati ukrug, sve dok se ne bude imalo na njoj više što okretati, kad preostane još samo pitanje, je li to moguće?, je li moguće da, pored činjenice da je ovamo dospio, čime su mu, koliko je primijetio, s velikom vjerojatnošću izgubili trag, postoji nešto što nadilazi čak i tu veliku vjerojatnost?, da povrh toga tu u blizini možda zaista i postoji mjesto sjajnije od ovog, koje je nenaseljeno?!, je li moguće?, da je kraj?, da će se spasiti?, ili da će barem postići odgodu?, jer ako je ono drugo mjesto, koje je po svoj prilici također otok, grozničavo je mislio, zaista nenaseljeno, i ako su brodske veze u ovo doba godine zaista tako reducirane kako je starac maločas govorio, onda bi to bio takoreći siguran teren za njega da preživi, da preživi barem ovo doba godine, i tko zna, time možda zagospodari i samom sudbinom, čime će ga oni pak zauvijek izgubiti iz vida – zar da povjeruje u to?, zapitao se i okrenuo ustranu da bolje pogleda starca, nije htio čuti njegove riječi, već vidjeti njegove oči, može li se u njih pouzdati, može li otok, koji je tako zdušno preporučivao tom nesretnom bračnom paru, doista biti njegovo utočište? I, da – makar već odavna nisu bile ondje – sviđale su mu se te stare oči.

31.7.2017
Max M. M...

Brzo je ostavio za sobom malenu luku, koja se nije baš mogla ni nazvati lukom, sastojala se naime tek od klimavog mola i para kolona, za koje bi se nakratko privezivale te sitne brodice koje duboko tonu, i ukupno ih je još s njim bilo svega petero u brodu, po njihovoj je karakterističnoj odjeći bilo nadasve vidljivo da su svi odreda Japanci na turističkom proputovanju te da će u ukupno četiri sata razgledati samo takozvane „čudesne prirodne dragulje“ otoka i, ako ih bude zanimalo, nakon sela koja preživljavaju isključivo zahvaljujući turizmu, još i „samog Odiseja“, kako je to na lošem engleskom bio opisao momak koji je upravljao brodicom najavljujući što ih čeka, dakle Japanci, rekao je u sebi, i toliko je bilo jasno da nemaju baš nikakve veze s njegovom pričom, usto među njima nije bilo ni onog para koji je jutros sreo, da je

jedva osjećao potrebu da ih ovlaš promotri, ali ih je ipak promotrio, i prošli su test, bili su uistinu samo bezopasni turisti i uistinu Japanci, tako da je rasterećen izašao iz brodice na obalu i krenuo prema unutrašnjosti otoka, ispočetka zajedno s ostalima, ta mu je taktika nekako bila razumljiva sama po sebi, da neko vrijeme bude s njima, ne baš među njima, jer ipak nije htio razgovarati, ali i ne zaostajući za njima previše, išli su neko vrijeme utabanom stazom otprilike dakle u istoj grupi, zatim kad su stigli do mirnoga jezerca, na koje se nadovezivalo jedno veće u čijoj je stražnjoj polovici – kako je stajalo na orijentacijskoj karti zabodenoj pokraj mola – bio skriven maleni otok s ruševnim samostanom, otok koji je po istoimenoj crkvi nosio ime Sveta Marija, ondje se ostalih četvero smjesta utaborilo te se uz duboke aaa-ove i ooo-ove predalo jezerskom prizoru, on je pak polako nastavio dalje, kao netko tko je došao radi nečeg drugog, a ne radi jezera ili Crkve Sv. Marije, nego na primjer – u prirodnom rezervatu to možda i nije neuobičajeno – radi lova na nekog rijetkog leptira ili proučavanja zimskog staništa neke posebne biljke, svejedno, ostalih četvero, da je htjelo, zasigurno bi bilo našlo neki razlog, neko po sebi razumljivo objašnjenje zašto nije ostao s njima, međutim, po svemu sudeći su ga istog trena zaboravili, nastavili su gledati jezero i gotovo se smjesta počeli međusobno fotografirati, upirući poglede pune očekivanja daleko niz mirnu površinu jezera, a on im je pak – za nekoliko minuta, jer nije ubrzao hod – nestao iz vida, potom je zašao u gustiš, nije se doduše udaljavao od obale jezera, ali nije se kretao ni tik uz nju, tako je još mogao vidjeti, kad je nakon nekog

vremena skrenuo i ušao u još gušći dio šume koja je pokrivala otok, da oni ondje – sada već na dvjesto-tristo metara od njega – čekaju na motorni čamac, koji će ih prema nekom njima vjerojatno poznatom planu povesti na vožnju jezerom, sve do Svete Marije – šuma u koju je dospio bila je izuzetno gusta i prvo što je ondje među alepskim borovima zamijetio bio je on sam, to kako ne hvata svoju uobičajenu brzinu, onaj niti prebrzi niti prespori, ali gdjegod spori, gdjegod brzi, jureći, mahniti tempo, ne, išao je, i to u istom onom ritmu u kojem se maločas počeo udaljavati od ostalih, nije imao razloga za jurnjavu, međutim zgrozio se nad pomisli da je u krivu, a zgrozio se i nad pomisli da nije, točnije prvo se zgrozio, a zatim smirio, a sad zašto je najednom postao toliko smiren, pokušavao je naime odgonetnuti gdje se u svemu tome krije pogreška, trudio se pronaći za to argumente, je li taj spokoj, koji nije doživio otkako su ga prisilili na bijeg, samo duševni poremećaj, ali poslije se brzo okanio takvih misli i na kraju zaključio kako je uzrok svemu vjerojatno iscrpljenost, i tako je ostao pri smirenom hodu, njegovo tijelo, čitav organizam, nisu voljni ni za što drugo, mislio je, samo za spokoj, i tada je rekao, u redu, ako mi tijelo tako želi, onda neka tako i bude, i to je bio trenutak u kojemu je postao uvjeren, bez obzira na dvojbe, kako je upravo otok taj koji nalaže taj spokoj, otok koji ovaj put ne služi samo njegovu sklanjanju pred opasnosti, već koji ga sam po sebi može spasiti, i osjetio je kako se sve više oslobađa od grčevitog pritiska, ili kao da se nakon života pod zvonom od tisuću tona, to zvono od tisuću tona sada polako podiže i prodire pod njega zrak, i on iznova može disati, disati duboko, onako kako nije disao već desetljećima, ili barem godinama, mjesecima, tjednima, i prodirao je dublje u šumu, sve dok nije dospio do utabana puteljka koji je vodio do seoceta zvanog Polače, u kojemu nije susreo nikoga osim prodavača razglednica, a koji je položivši glavu na ruke duboko spavao, i to tako da su i njegove izbljedjele razglednice zavrnutih uglova, preostale iz ljetne sezone, također duboko spavale, kao i nekoliko svežnjeva peršina zavezanih viticama loze, te je tako uspio proći kroz Polače da ni živa duša ne bi znala da je bio ondje, i sve je rasterećenije gledao put pred sobom i mračni spokoj alepskih borova sa strane, nije znao kamo ga vode, ali bilo je dobro tako jer sada je već bio rekao, dobro je, i prvi put je tako i mislio, da to dobro odsad više nije zamka, nego... dobro, jer zaista je dobro što ga je slučajnost ovamo navela, i dobro je što ga Mljet može uvjeriti da u to povjeruje, i dobro je što ponovo može u nešto vjerovati, dakle, dobro je i dobro i dobro, ponavljao je hodajući uz izgrađenu cestu, i išao je i išao, i govorio je da je dobro, ali je ipak išao dalje, jer mislio je da je dobro, samo što nije još dovoljno takvo.

Bio je lagan na nogama, imao je osjećaj kao da uopće ne hoda, već da para naprijed, pa iako se bilo smračilo, a on pješačio čitavu noć, i nastavio sljedećeg dana dok se nije smračilo ponovo, nije se umorio, već se postupno osjećao sve odmornijim, na nogama je i dalje bio lagan, a pješačenje je ostalo kakvo je i bilo, slobodno napredovanje cestom na tom nepoznatom, napuštenom otoku, gdje ga je pokretala sila kakvu dotad uopće nije poznao, štoviše, čije je samo postojanje dovodio u pitanje, jer prije bi smatrao glupošću već i pomisao na takvo postojanje, i nije znao što je to, nije znao kako da to nazove, no nije ga bilo ni briga ako za to ne postoji riječ, još bolje, mislio je, i sada je već bio siguran da su mu ubojice zaostali te da ga ova cesta s alepskim borovima vodi do mjesta gdje ga više nikad i neće pronaći, gdje se ni od čega neće morati plašiti, dovoljno je da ovuda samo ide, ići, ići, uvijek samo naprijed, na otoku koji vjerojatno nikada nije imao, niti će ikad imati kraj. Samo su išle i išle te lagane noge.

Ploča je pokazivala, ako skrene desno, stići će u Blato, ali on nije htio stići u Blato, nikamo nije htio stići, htio je ostati, pa je i ostao uz cestu, jer htio je samo ići dalje i uživati u tome što su mu noge, zaista, kao od pahulja, i sada je već sve bilo kao od pahulja, čitavo njegovo tijelo, gotovo je mogao reći da mu noge nemaju ni što nositi jer mu se i tijelo pretvorilo tek u šaku pahulja, nije osjećao da bi imalo ikakvu težinu, težina je nestala iz njegova života, a osjećao je i da ništa oko njega nema težinu, sve sami bestežinski borovi, pogledao lijevo ili desno, posvuda samo nikad teška dubrovačka zečina i mlječika kralja Jube, a tlo po kojemu je gazio, i ono je izgubilo težinu, a nebo, to nebo koje je sada ponovo blistalo u svojem čudesnom plavetnilu, i ono se pretvorilo u jedinstvenu grudu pahulja iznad njega, Buri više nije bilo ni traga, a ako je i bilo nekog vjetra, bilo ga je upravo toliko da učini da sve lebdi, kako on na nogama, tako i zemlja ispod i nebo iznad njega, i stabla i kormorani koji su nijemo sjedili na njihovim granama, ali i svaka pojedina vlat trave uokolo njega, sve da lebdi, što god postoji, i tada je ponovo počeo padati mrak, koliko li je uopće dana prošlo otkako je stigao onim malim brodom na zapadnu stranu otoka, svjetlost se spuštala i povlačila, oslikavajući horizont iza njegovih leđa, ali on se nije osvrtao te tako nije vidio ni horizont, a nije zapravo skoro ništa više ni vidio, samo ponešto nakrivljenu ploču kod Babinog Polja s natpisom:

Odisejeva špilja

što mu je došlo baš u pravi čas, jer upravo je bio pomislio kako sve dosad ne bi bilo, ali sada bi na primjer baš bilo dobro skrenuti desno, i upravo ondje gdje je to bio pomislio, to se i moglo učiniti, bila je to tanahna, vijugava, uska staza, koja ga je počastila time što je, krenuvši njome, mogao započeti strmo spuštanje, jer imala je jak nagib ta tanahna, vijugava, uska staza, obrublivalo ju je visoko grmlje, a nešto dalje – jer nigdje ni jednog jedinog bora, ili zečine, ili mlječiike – posvuda su se već nalazile johe, iznenada samo johe, na čijim su granama sjedile sove ušare i sokolovi, sve je to zapazio samo jednim pogledom, međutim nije ga zanimala ni iznenadna promjena stabala ni osebujne, nepomične ptice na granama, već samo staza omeđena gustim grmljem, među kojim je bilo tek toliko mjesta da prođe, i bila je strma ta staza, jako strma, i kao da nije bilo dovoljno što mu tijelo već

ionako nije imalo nikakvu težinu, jer sada, kako se sve brže spuštao, nakon određenog vremena sve mu je teže uspijevalo da ne izgubi tlo pod nogama, i već je gotovo bio letio, i to sve brže nizbrdo, maleni su zavoji dolazili jedan za drugim, pa nikad nije vidio što nailazi, jer zavoji su bili oštri, a grmlje je pak uvijek zaklanjalo ono što bi slijedilo, tako je nakon jednog od tih oštrih zavoja iznenada zapazio more, i bilo je strahovito veliko, i strašno plavo, i prostiralo se desno od njega u velikoj dubini, prekrivajući sve što se samo moglo prekriti, i gledao ga je, gledao ga je jureći nizbrdo, i srce mu se skoro raspuklo od sreće što sve to može proživjeti, više ga uopće nisu nosile noge, već je leteći, poput vjetra jurio dolje, jedva je uspijevao skretati, a onda je iznenada opazio kako je iza jednog od zavoja njemu slijeva iskrsnula nevjerojatno duboka, gigantska provalija širokoga grotla, čiji je urušavajući rub od staze odvajalo tek nekoliko metara žičane ograde postavljene na natrule, tamo-amo nagnute drvene stupove, no to nije bila nikakva zaštita za onoga tko bi na nju naletio jer recimo, rekao je, u posljednji trenutak, ili bolje rečeno na kraju datog mu trenutka, tlo je ondje, na rubu provalije bilo već tako nesigurno, zaista, tako razmrvljeno da je bilo pravo čudo što su ti stupovi ondje još uopće stajali, i zaista nisu bili nimalo pogodni za to da zadrže, da pripreme na zaustavljanje, da prihvate onoga tko se, kao on sada, gotovo kao ispaljen od brzine, onamo zaleti, i tako mu nije preostalo drugo nego da na jednom mjestu probije tu ogradu i upadne u tu nevjerojatno duboku provaliju, nije mu, međutim, ostalo toliko vremena da zapazi kako se u dubini provalije, kroz ogroman otvor u stijeni nazire spilja koja nije imala izlaz, odnosno izlaz joj je bio pod morem, prema pučini, što je pak u obrnutom smjeru značilo da se u tu spilju moglo doći samo s mora, i to tako da se kroz podvodni otvor u nju upliva, i upravo je to bila činila jedna skupina ronilaca otprilike u istom tom trenu, tada su bili izronili iz mora koje je ispunjavalo spilju, i pogledali uvis u nevjerojatnu visinu, gdje su vidjeli kako gore, s ruba provalije vise dva natrula trupca koje je samo na njih pričvršćena žičana oграда zadržavala da ne padnu u dubinu, i gdje su netom prije mogli vidjeti njega kako kroz tu ogradu propada i još tijekom pada pogiba u zraku, ali nisu ga vidjeli, jer je već bio kraj, za njega kraj svemu, došlo je naime petero ronilaca, dvije žene i tri muškarca, redom su izbijali na površinu kroz usta spilje koja su se otvarala prema provaliji, i nečemu su se jako veselili, možda jer su uspjeli pronaći ono što su tražili, jer su uspjeli, jer je to tu, jer su oni ovdje, i nadglasavši buku valova koji su nadirali preko stijene koja je zaklanjala spilju, jedna od tih žena, kad se napokon oslobodila maske i ispljunula disaljku, zabacujući ruke uvis i poskakujući, počela je pobjedonosno vikati,

juuuuu, juuuuu, Kalipso, evo nas, juuuuu, na što su i ostali na sličan način, naelektrizirano veselo, uz jeku počeli pljuskati po vodi, zatim su polako, jedno za drugim, uz smiješne, žablje pokrete, kroz spiljska usta doplivali do provalije, i svi su zadivljeno gledali uvis, polako, gotovo metar po metar podižući te zadivljene poglede sve više i više uza zid provalije, sve do gornjeg, odavde, odozdo gledano, do gornjeg ruba koji se u razlomljenom polukrugu pružao u strahovitoj visini, kada je najstariji među njima, muškarac s kosom svezanom u repić – valjda njihov vođa – primijetio nešto na suhom komadu zemlje desno od usta spilje, izrazi su im se naglo primirili i uozbiljili, pokušavali su otkriti što je to njihov drug uočio, no nitko se od njih nije pomaknuo, samo je on, taj najstariji pošao vidjeti što je to, oprezno prilazeći, jer moglo je to biti *bilo što*, zatim je došao onamo, gurnuo malo nogom to *bilo što* na suhom komadu zemlje, a onda domahnuo ostalima kako nije ništa, govoreći, samo crknuti štakor, ne morate se bojati.

Nije se predao.

Aljoši i Petru Milatu
sa zahvalnošću
Korčula, jesen 2016.

autor László Krasznahorkai 86

naslov Uvijek za Homerom

izdavači Kulturtreger
Martićeva 14d
HR-10000 Zagreb
t +385 [0]1 4616 124
f +385 [0]1 4616 123
e info@booksa.hr
url <http://www.booksa.hr>

Multimedijalni institut
Preradovićeva 18
HR-10000 Zagreb
t +385 [0]1 48 56 400
f +385 [0]1 48 55 729
e mi2@mi2.hr
url <http://www.mi2.hr>

biblioteka Prijatelji
urednici Miljenka Buljević & Petar Milat

prijevod Viktorija Šantić
lektura Dinko Telečan
oblikovanje Damir Gamulin
pisma Parmigiano Sans
papir
tisak
naklada Tiskara Zelina
500

— citati iz *Odiseje* su preuzeti
iz prijevoda Tome Maretića
[Nakladni zavod Matice hrvatske,
Zagreb, 2003.]

Zagreb, siječanj 2019.

Publikacija je objavljena u okviru projekta “Prošireni estetički odgoj”, suradničkog projekta Berliner Gazette, Kontrapunkta, kuda.org, Kulturtregera i Multimedijskog instituta, a sufinancirana sredstvima programa Europske Unije Kreativna Europa.

Cjelokupan projekt je financiran podrškom programa Kreativna Europa Europske Unije, kao i podrškom Ministarstva kulture Republike Hrvatske, Ureda za udruge Vlade RH i Grada Zagreba.

Europska unija

Vlada Republike
Hrvatska
Ured za udruge

GRAD ZAGREB

LÁSZLÓ KRASZNAHORKAI

UVIJEK ZA HOMEROM

Malo sreće i ništa više

Odisejeva špilja

MAX NEUMANN crteži

ELI KESZLER bubnjarski solo

150 kn

